

A large red hand icon with fingers spread, serving as a background for the title text.

PRIRUČNIK ZA RAD LOKALNIH SAVETA ZA BEZBEDNOST

Priručnik priredili:

Maja Bjeloš, Zorana Brozović, Saša Đorđević

Centar za podršku ženama

je nestranačka, nevladina i neprofitna organizacija čiji cilj je da kroz organizovanje i realizaciju različitih edukativnih, promotivnih, savetodavnih stručnih i drugih aktivnosti unapređuje položaj žena i doprinosi uspostavljanju rodne ravnopravnosti i politike jednakih mogućnosti u lokalnoj zajednici i regionu. Centar za podršku ženama je osnovan u martu 2004. godine i od tada kontinuirano ostvaruje programe i projekte, širi i unapređuje svoje aktivnosti.

Misija

Centar za podršku ženama je posvećen kreiranju i realizaciji programa koji doprinose eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama i utemeljenju principa rodne ravnopravnosti kao jednog od ključnih principa u izgradnji modernog, demokratskog i pravednog društva.

Vizija

Centar za podršku ženama nastoji da se nametne kao jedna od vodećih nevladinih organizacija u Srbiji koja afirmiše i neguje ženko liderstvo, razvija žensko preduzetništvo i stvaralaštvo i gradi osnovu za društvo bez diskriminacije, u kome će žene i muškarci biti u ravnopravnom odnosu i istinskom partnerstvu.

Kontakti

Trg Srpskih dobrovoljaca 28, 23 300 Kikinda, SRB
Tel/fax: +381 230 437 343
E-mail: podrska1@open.telekom.rs
www.podrska.org.rs

**Beogradski
centar za
bezbednosnu
politiku**

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)

je osnovan kao Centar za civilno-vojne odnose (CCVO) 1997. godine u Beogradu. CCVO je nastao kao organizacija civilnog društva osnovana radi javnog podržavanja demokratizacije Srbije i zalaganja za radikalnu reformu njenog sektora bezbednosti. Nakon 14 godina postojanja, tokom kojih je objavio više od 50 publikacija i realizovao na desetine projekata baveći se najznačajnijim temama reforme sekora bezbednosti i bezbednosti uopšte (demokratskom i civilnom kontrolom oružanih snaga, legislativnim uređenjem sektora bezbednosti, bezbednosnim integracijama) ali i otvarajući nove i nedovoljno istražene teme (privatne bezbednosne kompanije, veza između ekonomije i bezbednosti), stalno povećavajući broj učesnika u aktivnostima i saradnika na projektima, CCVO je u junu 2010. godine promenio ime u Beogradski centar za bezbednosnu politiku.

Misija

Beogradski centar za bezbednosnu politiku je nezavisni istraživački centar koji radi na unapređenju bezbednosti građana i društva zasnovanoj na demokratskim principima i poštovanju ljudskih prava. U središtu interesovanja Centra su politike koje za cilj imaju poboljšanje ljudske, nacionalne, regionalne, evropske i međunarodne bezbednosti. Kroz istraživanja, analize i predloge praktične politike, javno zastupanje, obrazovanje, izdavačku delatnost, stručnu podršku reformama i umrežavanje svih relevantnih aktera, Centar podržava konsolidaciju reforme sektora bezbednosti i integraciju država Zapadnog Balkana u evroatlantsku zajednicu.

Vizija

Vizija Centra je uspostavljanje demokratske bezbednosne zajednice na Zapadnom Balkanu kao dela evropskog bezbednosnog identiteta koja ima za cilj unapređenje bezbednosti svih građana, bez razlika.

Kontakti

Gundulićev venac 48/I, 11000 Beograd
Tel/fax: + 381 (11) 3287 226, 3287 334
E-mail: office@ccmr-bg.org
www.ccmr-bg.org; www.bezbednost.org

KREIRANJE I RAZVOJ LOKALNIH POLITIKA
EVROPSKA DIMENZIJA

PRIRUČNIK ZA RAD LOKALNIH SAVETA ZA BEZBEDNOST

Priručnik priredili:

Maja Bjeloš, Zorana Brozović, Saša Đorđević

Izdavanje ove publikacije omogućio je
FOND ZA OTVORENO DRUŠTVO

FOND ZA OTVORENO DRUŠTVO

SADRŽAJ

UVOD	03
I BEZBEDNOST U LOKALNOJ ZAJEDNICI KAO SASTAVNI DEO LJUDSKE BEZBEDNOSTI	05
• Šta je ljudska bezbednost	05
• Šta je bezbednost u zajednici	07
II LOKALNI SAVETI ZA BEZBEDNOST	09
• Vremenski i društveno-politički okviri nastanka saveta za bezbednost	09
• Osnivanje saveta	09
• Sastav	10
• Zadaci saveta	12
• Način rada	12
• Saveti za uspešno planiranje rada	13
• Primer SWOT analize saveta za bezbednost	14
• Pozitivni primeri rada saveta za bezbednost	15
III PROCENA LOKALNE BEZBEDNOSTI	16
• Na koji način uraditi procenu lokalne bezbednosti?	16
IV LOKALNI PLAN ZA BEZBEDNOST	19
V KOMUNIKACIJA SAVETA ZA BEZBEDNOST SA LOKALNOM ZAJEDNICOM	21
• Na koji način uključiti relevantne aktere u zajednici	22
• Sedam pravila za organizovanje konsultacija sa lokalnim akterima	23
• Kako osmisliti proces konsultacija	26
• Mogući mehanizmi saradnje između civilnog društva i saveta za bezbednost	26
• Primeri dobre prakse	28
VI PRILOZI	29
• Adresar sa kontaktima institucija i organizacija iz oblasti bezbednost	29
• Lista skraćenica	32
• Literatura	32

Priručnik koji je pred vama namenjen je, pre svega, članovima i članicama saveta za bezbednost, ali i svim drugim akterima na lokalnom nivou čije su aktivnosti usmerene na povećanje bezbednosti u lokalnoj zajednici. Takođe, priručnik može biti koristan i zajednicama van Srbije koje razmatraju uvođenje saveta za bezbednost kao modela za povećanje bezbednosti u zajednici.

Priručnik je nastao u okviru projekta „**Kreiranje i razvoj lokalnih politika – evropska dimenzija**“ čiju realizaciju je podržao **Fond za otvoreno društvo**.

Nosilac projekta je „Centar za podršku ženama“ iz Kikinde, a saradničke organizacije i institucije koje su učestvovalе u sprovođenju projektnih aktivnosti su Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu, Beogradski centar za bezbednosnu politiku i Nacionalna služba za zapošljavanje (Pokrajinska služba).

O projektu

Opšti cilj projekta „Kreiranje i razvoj lokalnih politika – evropska dimenzija“ je bio da se kroz realizaciju različitih aktivnosti ubrza prihvatanje i primena evropskih modela u kreiranju i sprovođenju politika na lokalnom nivou u tri odabrane oblasti - **mladi, ljudska bezbednost i zapošljavanje**.

Ove tri oblasti odabrane su iz nekoliko razloga:

- jer su od značaja za ciljne grupe kojima se Centar za podršku posebno obraća, a to su žene i mladi;
- jer poslednjih nekoliko godina, na talasu reformi i procesa pridruživanja Srbije Evropskoj uniji, zapažamo trend konstituisanja specijalizovanih tela na opštinskom nivou koja svoju ulogu ispunjavaju tek delimično;
- jer su politike u tri oblasti – mladi, ljudska bezbednost i zapošljavanje, one koje se dominantno realizuju na lokalnom nivou i tako utiču na kvalitet svakodnevnog života građanki i građana.

Kada je reč o segmentu **ljudska bezbednost**, specifični ciljevi ovog projekta bili su:

- podizanje ukupnog nivoa znanja i kapaciteta saveta za bezbednost u tri opštine Vojvodine (Kikinda, Bečeju i Senti) čime se doprinosi ostvarivanju njihove primarne uloge;
- pružanje stručne podrške lokalnim savetima za bezbednost, predstavnicima izvršne vlasti i predstavnicima organizacija civilnog društva u kreiranju praktičnih politika, planova i akcija na lokalnom nivou;
- podsticanje saradnje aktera na lokalnom nivou i veće uključivanje građana i građanki u kreiranje programa i politika koji doprinose bezbednosti u lokalnoj zajednici.

Projekat je realizovan u periodu od decembra 2010. do septembra 2011. i obuhvatio je tri grupe aktivnosti (za svaku od odabranih oblasti): istraživanje, edukaciju i mentorski rad sa lokalnim timovima.

Istraživanjem koje je sprovedeno na početku projekta obuhvaćeno je petnaest opština Vojvodine. Za svaku od tri oblasti korišćen je posebno kreirani upitnik koji je stručnom timu omogućio uvid u kapacitete lokalnih saveta kao i spremnost opština/gradova i njihovih čelnih ljudi za rad na unapređenju lokalnih politika.

Uprkos činjenici da se u sva tri slučaja (saveta/kancelarija za mlade, saveta za bezbednost i saveta za zapošljavanje) radi o telima koja su novi oblik organizovanja unutar lokalnih samouprava, i kapaciteti i postignuti rezultati bili su vrlo različiti. Takođe, kada je reč o organizacijama civilnog društva koje svoje aktivnosti ostvaruju u lokalnim zajednicama (i sarađuju sa telima) i tu se slika veoma razlikovala od opštine do opštine.

Prilikom donošenja odluke o tome koje ćemo opštine i za koju oblast pozvati za dalje učešće u Projektu, tim je uzeo u obzir nekoliko elemenata:

- da su donosioci odluka u opštini prihvatili učešće i da su spremni da podrže svoj tim u ostvarivanju ciljeva Projekta,
- da postoje prvi rezultati u radu lokalnih tela za odabranu oblast i
- da odabrani timovi jedni od drugih mogu da uče (da u Projekat unesu različita iskustva).

Tako su priliku za učestvovanje u edukaciji i u daljim aktivnostima u Projektu, u segmentu ljudska bezbednost, dobili **timovi iz opština Kikinda, Bečej i Senta**.

Lokalni saveti za bezbednost

Promena koncepta bezbednosti, od bezbednosti u kojoj je fokus država ka bezbednosti pojedinca, odnosno ljudskoj bezbednosti, poslednjih decenija omogućila je da se na kvalitativno drugačiji način razmatra bezbednost u lokalnim zajednicama, i da se u skladu sa tim ponude nova rešenja koja bi stepen bezbednosti svih građana i građanki jedne društvene zajednice podigla na viši nivo.

Za ostvarivanje ljudske bezbednosti važno je da svi relevantni subjekti u lokalnoj zajednici aktivno participiraju u odlučivanju o pitanjima koja se tiču njihove bezbednosti. Jedan od načina za aktivno učestvovanje ključnih članova zajednice u unapređenju (ljudske) bezbednosti na lokalnu predstavljaju formiranje lokalnih tela za bezbednost.

Kada je reč o lokalnim savetima za bezbednost u Srbiji, u trenutku kada smo započinjali projektne aktivnosti, u oko 100 opština širom Srbije (uključujući i sve veće centre i opštine Vojvodine) već su postojala lokalna tela za bezbednost. U njihovom radu su, pored predstavnika lokalne samouprave i predstavnika drugih institucija (policije, pravosuđa, centra za socijalni rad, carine, itd.) uključeni i predstavnici civilnog društva.

Iako postoji preko 100 formiranih tela, o funkcionisanju saveta za bezbednost u Srbiji se još uvek malo zna. Nedovoljno se zna i na koji način ova tela doprinose unapređenju ljudske bezbednosti na lokalnu. Otuda je od značaja da ovim priručnikom sve zainteresovane čitaoce upoznamo sa konceptom ljudske bezbednosti i bezbednosti u lokalnoj zajednici, zatim sa iskustvima i pozitivnim primerima rada saveta za bezbednost. Posebnu pažnju prilikom izrade priručnika smo posvetili i mehanizmima saradnje lokalnih saveta za bezbednost sa spoljnim akterima i predlaganju mogućnosti za uključivanje civilnog društva, odnosno građana i građanki u odlučivanje o bezbednosti.

Priručnik za rad lokalnih saveta za bezbednost priredili su stručni saradnici **Maja Bjeloš, Zorana Brozović i Saša Đorđević** iz Beogradskog centra za bezbednosnu politiku.

U predstavljanju primera dobre prakse u ovoj publikaciji svoj doprinos su dali lokalni timovi Kikinde i Bečeja.

Namera izdavača je da Priručnik bude dvostruko koristan - za buduće, slične edukacije u onim opštinama koje još uvek nemaju formirane savete za bezbednost ili su oni nedovoljno razvijani, kao i za praktičnu upotrebu u svakodnevnom radu onih saveta koji teže unapređenju i proširenju svojih aktivnosti.

*Marija Srdić
urednica izdanja*

Kikinda, septembar 2011.

BEZBEDNOST U LOKALNOJ ZAJEDNICI KAO SASTAVNI DEO LJUDSKE BEZBEDNOSTI

Da li se naši susedi osećaju bezbedno?

Ljudska bezbednost, u svom najširem smislu, obuhvata mnogo više od odsustva nasilnih sukoba. Ona obuhvata ljudska prava, dobro upravljanje, mogućnost obrazovanja i zdravstvene zaštite i stvaranje uslova da svaka jedinka ima mogućnost i slobodu izbora prilikom ostvarivanja svojih potencijala. Svaki korak u ovom smeru je, takođe, i korak ka smanjenju siromaštva, postizanju ekonomskog napretka i sprečavanju sukoba. Odsustvo bilo kog oblika uskraćenosti, odsustvo straha i sloboda budućih generacija da naslede zdravo prirodno okruženje – međusobno su povezani sastavni delovi ljudske bezbednosti, i stoga nacionalne bezbednosti.

Prema konceptu ljudske bezbednosti u čijem fokusu je pojedinac, institucije su dužne da građanima obezbede stalnu zaštitu umesto povremene, odnosno da deluju preventivno, a ne reaktivno. To podrazumeva i institucionalnu odgovornost da se razvijaju programi i usluge koji odgovaraju potrebama lokalne zajednice i u interesu su članova zajednice.

Glavni cilj koncepta ljudske bezbednosti je da zaštiti egzistencijalne vrednosti svakog ljudskog života od različitih bezbednosnih pretnji, bez uticaja na tekući ljudski razvoj.	
Zaštiti	Omogućiti i promovisati ljudsku bezbednost kroz: - identifikaciju bezbednosnih pretnji; - preventivne aktivnosti; - ograničivanje pretnji; - izradu odgovorajućih odgovora i rešenja.
Egzistencijalne vrednosti	Zakonski omogućiti i praktično ispuniti osnovna ljudska prava i slobode. Obuhvata slobodu od straha i slobodu od oskudice.
Svaki ljudski život	Okrenuta svakom čoveku, kao individui i pripadniku određene grupe, odnosno kolektiva, bez diskriminacije na bilo kom osnovu.
Bezbednosne pretnje	Pretnje koje direktno ugrožavaju ljudski život, kao što je prirodna nepogoda ili saobraćajna nesreća, čak i rat. Pretnje koje indirektno ugrožavaju ljudski život kao finansijska kriza ili siromaštvo.
Ljudski razvoj	Ljudska bezbednost ne ugrožava ljudski razvoj već mu pruža podršku.

Osnovne komponente ljudske bezbednosti prema UN, koje su 1994. godine započele razvoj ovog koncepta, jesu „sloboda od straha“ i „sloboda od oskudice“. Koncept ljudske bezbednosti posmatra stanje u sedam različitih oblasti koje utiču i na stanje bezbednosti u lokalnoj zajednici:

1. *Ekonomska bezbednost* obuhvata probleme nezaposlenosti, zadržavanja radnog mesta, loših uslova na radu, nejednakosti prihoda, socijalnog osiguranja i beskućništvo.
2. *Bezbednost hrane* odnosi se na probleme fizičkog i ekonomskog pristupa ispravnoj hrani.
3. *Zdravstvena bezbednost* obuhvata posledice izazvane infektivnim i parazitskim bolestima, HIV i drugim virusima, zagađenim vazduhom i vodom, kao i neodgovarajućeg pristupa uslugama zdravstvenih službi.
4. *Bezbednost životne sredine* odnosi se na uništenje lokalnih i globalnih eko-sistema, nestašicu pijaće vode, poplave i druge prirodne nepogode, neracionalno krčenje šuma i zagađenje vode, vazduha i zemljišta.
5. *Lična bezbednost* obuhvata opasnost od fizičkog nasilja koje mogu da vrše različiti akteri – od države do porodice, zatim bezbednost na radu i u saobraćaju.
6. *Politička bezbednost* obuhvata opasnost od represivnih mera pri čemu postoji mogućnost ugrožavanja i kršenja ljudskih prava. (Pojmovnik bezbednosne kulture, 2009).

Sedma oblast ljudske bezbednosti je **bezbednost zajednice**¹.

1 Preuzeto iz: Lukšić-Orlandić, Tamara. Stanje ljudske bezbednosti u Srbiji – Izveštaj za 2005-2006. godinu. Beograd: Fond za otvoreno društvo.

Radimo zajedno! „Ključ“ za bezbednu zajednicu

Značajna dimenzija ljudske bezbednosti koja se može istraživati, analizirati i meriti upravo je bezbednost zajednice. Bezbedna zajednica je pojam koji je ušao u istraživačko polje mnogih institucija poslednjih godina. Obuhvata proaktivnu, koordiniranu aktivnost državnih i društvenih tela i građana na poboljšanju bezbednosti u zajednici. Potreba savremenog civilnog društva za bezbednošću, koja je uslovljena i omogućena socijalnim promenama i trendovima u jačanju demokratskih institucija, ogleda se upravo u razvijanju i promociji bezbedne zajednice. Razvoj ovog koncepta u modernim demokratijama usmerio je pažnju ka onim državnim i društvenim telima, organizacijama i institucijama koje su odgovorne za bezbednost, sigurnost, javni red i mir i opšti kvalitet života.

Policija u Srbiji je pokrenula određene aktivnosti u cilju iniciranja i podrške partnerstva države, društvenih tela i građana sa ciljem kreiranja bezbedne zajednice, naravno, uz neophodne uslove za bolju prevenciju svih negativnih događaja. S tim u vezi započeta je serija aktivnosti sa ciljem razvoja bezbednosti u zajednici, modela u nekoliko različitih opština sa različitim socijalnim, ekonomskim, demografskim i bezbednosnim karakteristikama, kreirajući kapacitete za izgradnju bezbedne zajednice u drugim delovima Srbije.

Lokalna zajednica ima pravo da doprinosi i donosi odluke o svojoj bezbednosti i sigurnosti. Evaluacija, upravljanje i poboljšanje bezbednosnog okruženja jeste interes svakog građanina i svake zajednice. Da bi zajednica bila bezbedna, između ostalog, mora:

- razvijati partnerstva aktera zajednice, pri čemu partnerstvo ne samo da sublimira nivo saradnje, već esencijalno utiče na volju aktera zajednice da grade, u okviru svog domena, bezbednost okruženja, relacije bezrezervnog poverenja i odgovornosti u poboljšanju bezbednosti i sigurnosti;
- preventivno pristupiti problemima u zajednici, ustupanjem neophodnih informacija za kreiranje proaktivnih mehanizama i instrumenata sa ciljem prevencije i redukcije;
- problemski orijentisati rad, što znači ostvariti sintezu interaktivnog pristupa više aktera u prepoznavanju i rešavanju konkretnih bezbednosnih problema;
- uspostaviti komunikacijski proces kroz aktivnu razmenu informacija među akterima, posebno u većim gradovima, gde su takvi subjekti često otuđeni i nepoznati jedni drugima;
- poštovati specifičnosti lokalne zajednice i mogućnost da različite lokalne zajednice imaju specifične potrebe;
- razvijati visok nivo tolerancije između subjekata zajednice, što predstavlja proces koji kreira uslove za razvoj i poboljšanje poverenja koje ti subjekti imaju međusobno;
- postojati odgovornost svih subjekata zajednice za bezbednosne uslove u zajednici, što se izražava savesnijim pristupom događajima i fenomenima, kao i obavezom učešća u aktivnostima u vezi sa kreiranjem i poboljšanjem boljeg okruženja za život građana.

Bezbednost u zajednici podrazumeva aktivno učestvovanje različitih aktera na lokalnom nivou koji u partnerstvu rade na suzbijanju nasilja, nereda i kriminalnih aktivnosti i na poboljšanju kvaliteta ljudskog života.	
Lokalna zajednica	Određena društvena sredina koju je moguće razlikovati po kvalitativnim karakteristikama (različitom stepenu privrednog, kulturnog, obrazovnog razvoja i znanja o bezbednosnoj kulturi) i kvantitativnim karakteristikama (broj stanovnika i veličina teritorije). Kao sinonimi koriste se: grad, opština, mesna zajednica, seoska zajednica, kvart.
Partnerstvo kroz komunikaciju	Uspostavljeni odnosi različitih aktera u lokalnoj zajednici radi društvene promene koja: - podstiče na akciju i jača individue i zajednicu; - povezuje ljude u procesu odlučivanja radi poboljšanja kvaliteta ljudskog života; - koristi različite vrste komunikacija – direktni ili razgovori u grupi, korišćenjem informacionih tehnologija ili putem medija; - podstiče razvoj demokratskih ideala i principa; - omogućava da se stavovi drugih i drugačijih grupa čuju i uvažavaju. Proces komunikacije i sadržaj kontrolišu predstavnici zajednice.
Pretnje	Identifikacija infrastrukture zajednice, ekonomske, društveno-političke i bezbednosne situacije i utvrđivanje redosleda prioriteta.
Kvalitet ljudskog života	Izrada indeksa subjektivnog zadovoljstva kojim su obuhvaćene sledeće oblasti života: - životni standard; - zdravlje; - dostignuća; - odnosi; - bezbednost; - društvena povezanost i bezbedna budućnost.

Vremenski i društveno-politički okviri nastanka saveta za bezbednost

U Srbiji je od 2002. godine do danas uspostavljeno preko 100 tela na lokalnom nivou koja po statusu i načinu rada mogu da se podvedu pod savete za bezbednost, mada se u različitim opštinama i gradovima često razlikuje i zovu.

Prvi saveti za bezbednost na lokalnom nivou u Srbiji nastali su kao rezultat sprovođenja pilot projekta „Policija u lokalnoj zajednici i bezbedne zajednice u Srbiji“ koji su pokrenule međunarodne organizacije u Srbiji u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije. Koncept delovanja policije u zajednici zasniva se na transformaciji iz tradicionalnog policijskog modela delovanja u model koji podrazumeva da je **policija**:

1. **servis građana** - kao javni servis građana, policija svoje usluge pruža putem saglasnosti, a ne prinude;
2. **spreмна da sараđuje** - uspešna primena modela delovanja policije u zajednici zahteva stalnu interakciju policije i ostalih članova lokalne zajednice radi rešavanja različitih bezbednosnih problema u zajednici i
3. **pouzdan partner** - kao pouzdan partner policija je sposobna da na osnovu potreba građana pruži kvalitetnu uslugu.

Cilj ove transformacije je poboljšanje odnosa u društvu, povećanje poverenja građana i mnogo aktivnije učešće svih subjekata društva u bezbednosnom sistemu, menjajući njihovo razumevanje lične bezbednosti i bezbednosti zajednice. Koncept policije u zajednici, dakle, promoviše ideju o većem učešću zajednice i građana u policijskom odlučivanju i delovanju. Savremeni pristup bezbednosti građana, društva i države, ogleda se u radu policije koja teži stvaranju bezbedne zajednice (Strategija razvoja MUP Srbije od 2011. do 2016. godine). Prema tome, osnovni razlog za formiranje ovakvih tela u okviru pilot projekta predstavlja to da se kroz partnerski odnos države, društvenih tela i građana u Savetu rešavaju bezbednosni problemi u lokalnoj zajednici.

Koncept policije u lokalnoj zajednici u Srbiji (a time i formiranje saveta za bezbednost) razvijao se u tri faze. Programi rada policije u lokalnoj zajednici u Srbiji započeli su 2002. godine. Pored Misije OEBS-a, još četiri međunarodne organizacije su učestvovalе u pružanju pomoći Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije u oblasti rada policije u lokalnoj zajednici. Angažovani su kancelarija Misije OEBS-a u Bujanovcu, Preševu i Medveđi, Švajcarska agencija za razvoj u Požegi, Britansko odeljenje za međunarodni razvoj (DFID) u beogradskoj opštini Zvezdara, Novom Bečeju, Kragujevcu i Vrnjačkoj Banji i policija Kraljevine Norveške u Bačkoj Palanci i Novom Sadu u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Kanadska agencija za međunarodni razvoj (CIDA) takođe pruža podršku uspostavljanju opštinskih saveta za bezbednost u Smederevu i Kruševcu. Projekt „Policija u lokalnoj zajednici“ zapravo sadrži niz potprojekata i programa koji se realizuju u Srbiji u navedenim opštinama, sa tendencijom da obuhvate sve opštine, u skladu sa pozitivnim rezultatima i ispunjenim očekivanjima nadležnih institucija i građana, koji takođe aktivno participiraju. Realizacija projekta bila je uspešna, s tim da su postojale velike razlike u napretku na različitim lokacijama.

Prva faza završena je 2005. godine kada je zacrtan cilj izrade i sprovođenja strateškog okvira razvoja policije u zajednici u Srbiji. Takođe, iste godine ostvaren je napredak usvajanjem (sadašnjeg) Zakona o policiji u kojem je istaknuto da policija predstavlja javni servis u službi građana i koji predviđa formiranje nove organizacione strukture u okviru MUP-a koja će biti zadužena za sprovođenje koncepta policije u zajednici. To je Odeljenje za prevenciju, organizaciju i rad policije u zajednici u okviru Uprave policije u središtu Ministarstva. Druga faza završena je 2010. godine usvajanjem dva dokumenta – Strategije komunikacije i Strategije razvoja MUP-a, u kojoj je jedan od ciljeva upravo usvajanje plana za razvoj policije u zajednici u Srbiji. Trenutno je u toku treća faza koja podrazumeva nastavak rada na strateškom uobličavanju koncepta.

Osnivanje saveta za bezbednost

Staranje o celokupnoj bezbednosti građana i građanki Republike Srbije je u suštini u nadležnosti republičkih organa, pre svega Ministarstva unutrašnjih poslova, zatim i Ministarstva odbrane, Vojnobezbednosne i Vojnoobaveštajne agencije u sastavu Ministarstva

odbrane, Bezbednosno-informativne agencije, kao i Saveta za nacionalnu bezbednost. Međutim, i lokalna samouprava ima određene ingerencije u ovoj oblasti. Izvorne nadležnosti lokalne samouprave joj omogućavaju da u njenom okviru, pored postojećih organa opštine – Skupština opštine, predsednik opštine, Opštinsko veće i Opštinska uprava – osnuje tela radi proučavanja konkretnih pitanja od interesa za celu zajednicu.

Pravni osnov za osnivanje saveta za bezbednost proizlazi iz Statuta opštine kao osnovnog pravnog akta jedinice lokalne samouprave, a ne iz nekog akta više pravne snage poput zakona. Iz razloga što je mogućnost osnivanja i forma saveta za bezbednost prepuštena svakoj lokalnoj zajednici ponaosob, a ne zakonu, ne postoji jedinstven način osnivanja, nego se modaliteti osnivanja saveta razlikuju. Razlike u osnivanju saveta u suštini proizlaze iz od toga da li se on osniva pri zakonodavnoj vlasti ili izvršnoj vlasti. U slučaju da se osniva pri zakonodavnoj vlasti, odnosno kao radno telo Skupštine opštine, Skupština donosi odluku o njegovom osnivanju. I obrnuto, ukoliko se osniva pri izvršnoj vlasti, onda izvršni organi, predsednik opštine ili Opštinsko veće, donose odluku o njegovom obrazovanju.

Praksa pokazuje da savet može biti osnovan kao privremeno radno telo sa ograničenim mandatom ili kao trajno radno telo. Ukoliko je savet osnovan kao privremeno radno telo, poželjno je da njegov mandat traje minimalno 5 godina kako bi se obezbedio kontinuitet ovog tela i nakon redovnih izbora na lokalnom nivou.

Pri izboru modaliteta osnivanja saveta za bezbednost treba se rukovoditi prilikama i potrebama lokalne zajednice i izabrati institucionalni mehanizam koji će najefikasnije i najracionalnije odgovarati postizanju cilja.

Sastav

Saveti za bezbednost svojim članstvom obuhvataju različite aktere koji su zainteresovani za rešavanje bezbednosnih problema u zajednici. Sastav saveta za bezbednost nije isti u svim opštinama i gradovima, nego postoje određene razlike koje se prvenstveno ogledaju u broju članova i funkcijama koje oni obavljaju. Ipak, i pored postojanja određenih razlika, moguće je odrediti minimum predstavnika lokalne zajednice koji su zajednički za savete u svim mestima. To su: predsednik opštine/gradonačelnik, načelnik Policijske uprave ili komandir policijske stanice, predstavnici opštinskih tela, predsednici mesnih zajednica, predstavnici Opštinskog suda, socijalnih, zdravstvenih i inspeksijskih službi, obrazovnih institucija, nevladinog sektora, vlasnici lokalnih preduzeća i predstavnici lokalne zajednice koji odlikavaju etnički sastav te zajednice. Praksa pokazuje da saveti za bezbednost u različitim opštinama i gradovima uobičajeno imaju od 10 do 15 članova. Primeri opština/gradova sa tim brojem članova saveta su Nova Crnja sa 10 članova, Bečej sa 13, Kikinda sa 14, itd. U pojedinim opštinama broj članova dostiže skoro 20, kao što je to slučaj sa opštinom Senta.

Savet za bezbednost treba da identifikuje ko su relevantni subjekti u lokalnoj sredini koji su spremni da se aktivno angažuju na rešavanju bezbednosnih pitanja i stvaranju bezbednijeg okruženja. Prilikom izbora članova saveta treba voditi računa da u sastav budu uključeni oni ljudi koji poseduju znanja i veštine relevantne za bezbednost i koji svojim autoritetom mogu da utiču na stavove građana. Drugo, bitno je voditi računa i o tome da sastav saveta odražava zajednicu u kojoj deluje. S obzirom na njihovu društvenu ulogu, značajni predstavnici lokalne zajednice koje je poželjno uključiti u sastav saveta, mogu biti:

Predstavnici lokalne samouprave

Organi vlasti imaju ključnu ulogu u radu Saveta za bezbednost. Oni osnivaju Savet i vode njegove aktivnosti. Pored toga, lokalna samouprava usvaja dokumenta koja definišu prioritete lokalne zajednice (npr. Statut grada) i planove za razvoj lokalne zajednice (npr. viziju razvoja opštine ili grada) a u skladu sa kojima Savet planira svoje aktivnosti.

Predstavnici policije

Policija je institucija koja na lokalnom nivou ima najznačajniju ulogu u zaštiti i unapređenju bezbednosti građana. Njene nadležnosti u Srbiji između ostalog podrazumevaju: zaštitu života, lične i imovinske sigurnosti građana; sprečavanje i otkrivanje krivičnih dela i pronalaženje i hvatanje učinioca krivičnih dela i njihovo privođenje nadležnim organima; održavanje javnog reda i mira; obezbeđivanje zborova i drugih okupljanja građana; obezbeđivanje određenih ličnosti i objekata; bezbednost saobraćaja na putevima; zaštitu od požara i dr. Nadležnost policije u navedenim oblastima i resursi kojima raspolaže su neizostavni prilikom definisanja bezbednosnih problema sa kojima se lokalna zajednica suočava, utvrđivanja prioriteta i planiranja aktivnosti koje bi vodile njihovom minimiziranju.

Predstavnici pravosuđa

Sudovi i tužilaštva ostvaruju značajnu funkciju u lokalnoj zajednici zbog toga što su nadležni za suzbijanje kriminaliteta putem gonjenja i kažnjavanja izvršilaca krivičnih dela. Pored toga, sudska kontrola pruža pravosuđu više kontrolnih mehanizama (npr. odlučivanje o odgovornosti za krivična dela počinjena protiv službene dužnosti) koji imaju za cilj unapređenje bezbednosti građana.

Predstavnici zdravstvenih i socijalnih institucija

Zdravstvene i socijalne institucije u svojoj nadležnosti imaju suočavanje sa pojedinim bezbednosnim izazovima (narkomanija, epidemije i sl.). Njihova ekspertiza i iskustvo u bavljenju ovim izazovima čini ove institucije nezaobilaznim prilikom procene stanja bezbednosti lokalne zajednice i predlaganja preventivnih i drugih mera. Saradnja sa policijom, pravosuđem i vaspitno-obrazovnim institucijama je neophodna za efikasno suprotstavljanje bezbednosnim izazovima sa kojima se suočava lokalna zajednica.

Predstavnici vaspitno-obrazovnih institucija

Vaspitno-obrazovne institucije su u direktnom kontaktu sa najmlađim stanovnicima lokane zajednice. Prilikom planiranja aktivnosti njima namenjenih, neizostavno je učestvovanje ovih institucija u proceni stanja bezbednosti lokalne zajednice i mišljenje o primerenosti planiranih aktivnosti željenim ciljnim grupama. Imaju najznačajniju ulogu u sprovođenju preventivnih aktivnosti.

Predstavnici medija

Podrška javnosti je značajna za uspeh aktivnosti Saveta za bezbednost. Predstavnici medija mogu učestvovati u izradi komunikacionog plana Saveta koji treba da obezbedi bolje razumevanje i veću podršku javnosti za aktivnosti Saveta. Lokalni mediji mogu samostalno i/ili u saradnji sa Svetom da organizuju kampanje i akcije koje su značajne za bezbednost lokalne zajednice.

Predstavnici udruženja građana

Organizacije civilnog društva (OCD) su često u boljoj poziciji od lokalne vlasti kada je reč o konsultovanju sa građanima. One imaju više mogućnosti da se raspitaju o strahovima i prioritetima građana i građanki, kao i da predlažu rešenja koja će odgovarati i ranjivim grupama. Zajedničke procene rizika i kreiranje poverenja neophodnog za podršku aktivnostima Saveta nekada je lakše sprovesti uspostavljanjem neformalnih kontakata i saradnje organizacija civilnog društva nego korišćenjem birokratizovanih i sporih kanala međuinstitucionalne saradnje. Zbog svog nezavisnog statusa one su u poziciji da nadziru sprovođenje aktivnosti Saveta i da ukazuju na specifične potrebe određenih grupa. Mogu biti uključene u sve faze rada Saveta: 1) prilikom analize stanja bezbednosti učestvovanje ovih organizacija će doprineti da slika o prioritetima i potrebama lokalne zajednice bude potpunija; 2) prilikom implementacije akcionog plana posebno je korisno uključiti ih jer imaju iskustva u pojedinim oblastima (npr. trgovina ljudima, porodično nasilje, diskriminacija) ili predstavljaju posebne društvene grupe (nacionalne manjine, žene, mlade i sl.) a mogu biti uključene i u radne grupe Saveta za bezbednost; 3) prilikom monitoringa implementacije akcionog plana njihovo učešće će obezbediti nezavisnu procenu napretka akcionog plana.

Predstavnici verskih zajednica

Verske zajednice su značajan partner Saveta za bezbednost zbog razvijenih kontakata sa svojim članovima, ali i drugim akterima u lokalnoj zajednici. Zbog čestih kontakata sa građanima, verske zajednice su u prilici da se upoznaju sa njihovim najznačajnijim problemima i prioritetima. S obzirom na saznanja koja poseduju, predstavnici verskih zajednica mogu dati korisne savete prilikom definisanja prioriteta u lokalnoj zajednici i u izradi strateških dokumenata, ali i prilikom sprovođenja aktivnosti Saveta.

Predstavnici poslovnog sektora

Poslovni sektor je značajan akter na lokalnom nivou koji Savetu za bezbednost može pružiti informacije o prioritetima poslovne zajednice kao značajne interesne grupe. Pored toga, poslovni sektor može kroz sponzorstva i finansirati neke aktivnosti Saveta.

Nezavisni stručnjaci

Nezavisni stručnjaci mogu da imaju kritički pogled na sektor bezbednosti, zbog toga što nisu deo državnih struktura bezbednosti. Svojim analizama, predlozima i evaluacijom izvedenih aktivnosti mogu unaprediti postojeća rešenja i ona koja su u pripremi.

Članstvo u Savetu treba da bude navedeno u odluci o obrazovanju Saveta za bezbednost. Poželjno je da članovi Saveta budu navedeni imenom i prezimenom i da se navede funkcija koju obavljaju. Pored navođenja članova, u odluci o osnivanju je potrebno da se navede i ko predsedava Savetom. Takođe, način na koji prestaje članstvo u ovom telu može da se uredi istim aktom.

Zadaci Saveta

Zadaci Saveta u oblasti bezbednosti definišu se odlukom, odnosno rešenjem o osnivanju Saveta, a mogu se grupisati na sledeći način:

- analiza stanja bezbednosti u lokalnoj zajednici koja se zasniva na prikupljanju i proceni svih raspoloživih i javno dostupnih podataka, zatim na utvrđivanju problema koji utiču na bezbednost građana i na određivanje prioriteta; proces procene stanja bezbednosti treba da bude sveobuhvatan i da kroz konsultacije uključi sve bitne predstavnike lokalne zajednice kako bi Savet stekao bolji uvid u probleme sa kojima se građani suočavaju;

- izrada lokalnog plana za bezbednost koji je zasnovan na rezultatima prethodne procene stanja bezbednosti, a koji će omogućiti da se identifikovani problemi i prioriteti rešavaju kroz saradnju i partnerski odnos;

- osnivanje radnih grupa koje se bave rešavanjem pojedinačnih problema i u vezi sa tim projektuju akcione planove koji jasno definišu pristup rešavanju određenog problema;

- analiza i revizija lokalnih resursa/budžeta, kako bi se obezbedila finansijska pomoć radnim grupama u Savetu za bezbednost, u slučajevima kada je neophodna;

- izrada lokalnog plana komunikacije koji Savetu pomaže da na što bolji način komunicira sa spoljnim akterima, odnosno sredinom u kojoj deluje i slično.

Način rada

Uspeh Saveta za bezbednost umnogome zavisi od načina na koji je vođen. Članovi Saveta pre početka rada treba da donesu odluku o učestalosti održavanja sastanaka i načinima dokumentovanja rada. Neophodno je potom da članovi imenuju predsedavajućeg koji će voditi sastanke, kao i koordinatora koji je odgovoran za administraciju i staranje o pisanju izveštaja sa održanih sastanaka. Ovi i slični detalji vezani za rad Saveta za bezbednost uređuju se Poslovníkom o radu.

Na osnovu istraživanja o kapacitetima lokalnih saveta za bezbednost koje je sprovedeno u okviru projekta „Kreiranje i razvoj lokalnih politika – evopska dimenzija“, a koje je obuhvatilo petnaest vojvođanskih opština¹, dolazi se do zaključka da se članovi saveta za bezbednost uglavnom sastaju tri do četiri puta godišnje. Izuzetak predstavljaju opštine Bečej i Senta u kojima se članovi saveta za bezbednost sastaju jednom mesečno. Pokazalo se da saveti za bezbednost koji imaju koordinatora bolje i uspešnije organizuju svoje aktivnosti. Takođe, imenovanjem koordinatora se može obezbediti redovnost zasedanja saveta i razmatranja brojnih pitanja u vezi bezbednosti. Opština Bečej, na primer, ima plaćenog koordinatora Saveta što joj omogućava da se na dnevnom nivou i u kontinuitetu bavi ovom oblašću i da produbljuje lokalne, nacionalne i međunarodne kontakte. U opštinama i gradovima koje na čelu saveta imaju koordinatora često se na tu funkciju bira predstavnik Ministarstva unutrašnjih poslova, tj. policije (na primer, to je slučaj u Kragujevcu i Kikindi). Ta činjenica navodi na zaključak da se bezbednost u Srbiji još uvek dominantno promišlja na tradicionalan način - kao zadatak pre svega policije, a ne stvar koja se tiče svih građana koji žive u jednoj zajednici.

1 Ada, Bečej, Čoka, Kanjiža, Kikinda, Nova Crnja, Novi Kneževac, Senta, Subotica, Temerin, Titel, Žabalj, Žitište i Zrenjanin. Žitište je jedina od 15 opština koja još uvek nema formiran Savet za bezbednost. Opštine Kanjiža, Temerin, Žabalj i Titel nisu dostavile svoje odgovore na upitnik, dok opština Novi Bečej nije želela da učestvuje u sprovođenju projekta.

Savet je dužan da o svom radu podnosi izveštaj organu koji ga je osnovao. Izveštaj treba da sadrži pregled svih aktivnosti koje su ostvarene u periodu na koji se izveštaj odnosi. Poželjno je da izveštaj o radu Saveta bude dostupan i javnosti.

U svom radu Savet za bezbednost se može suočiti i sa brojnim problemima. Najučestaliji problemi u pogledu načina rada Saveta odnose se na neredovnost sastajanja članova, zatim na lošu komunikaciju između članova radnih grupa (u mestima gde su one uspostavljene) i ostalih članova Saveta, zatim odabir članova koji ne predstavljaju na pravi način interese i potrebe zajednice, nego služe potrebama i interesima uskog kruga ljudi. Na način rada Saveta u oblasti bezbednosti bitno može da utiče i odnos između nacionalnih i lokalnih institucija. Koncentracija poslova i ovlašćenja na nivou državnih organa znači visok stepen centralizacije u odlučivanju i u obezbeđivanju i raspolaganju finansijskim sredstvima. Po prirodi stvari, to rađa probleme sporosti, neefikasnosti, nekreativnosti i slabljenja odgovornosti. Imobilizacija lokalnih resursa immanentna je visokom stepenu centralizacije. Suprotno od toga, adekvatna podela uloga u odlučivanju, obezbeđivanju i raspolaganju sredstvima izraz je demokratske strukture društva i mobilizator svih potencijala kojima raspolažu lokalne zajednice. Uopšteno govoreći, rukovođenje, koordinacija, određivanje radnog rasporeda i davanje povratne informacije predstavljaju slabe tačke u funkcionisanju saveta, pa krajnji rezultat ukazuje na ozbiljnu neefikasnost (*Stanje ljudske bezbednosti u Srbiji, 2005-2006*).

Saveti za uspešno planiranje rada

Na početku rada Savet za bezbednost bi trebalo da napravi strateški plan delovanja, odnosno da odredi prioritete i odluči o raspodeli resursa (ljudskih, materijalnih i nematerijalnih).

Strateško planiranje je moguće sprovesti uz pomoć SWOT analize, kvalitativno analitičke metode koja kroz 4 činioca nastoji da prikaže snage, slabosti, mogućnosti i izazove određene pojave ili situacije. Upotreba ove metode ima svoje prednosti, ali i svoje mane. Prednosti SWOT analize ogledaju se u tome što ona omogućava da se na jednostavan način prikažu unutrašnje snage i slabosti saveta za bezbednost, kao i prilike i pretnje s kojima se savet suočava u svom okruženju. Mane, odnosno ograničenja, s druge strane, ogledaju se u tome što može biti subjektivna, jer počiva na percepciji.

SWOT analiza može da pomogne savetima za bezbednost da odgovore na sledeća pitanja:

Koje su snage saveta za bezbednost u odnosu na druge aktere koji utiču na bezbednosnu politiku?

Snage saveta za bezbednost predstavljaju resursi (materijalni, nematerijalni, ljudski) koji su mu na raspolaganju, stručnost članova, potencijali koji su još uvek neiskorišćeni. Posebno su važne one snage za koje saveti procenjuju da mogu najviše da doprinesu lokalnoj bezbednosti.

Koje su slabosti saveta za bezbednost u odnosu na druge aktere koji utiču na bezbednost na lokalnom nivou?

Slabosti saveta za bezbednost predstavljaju potencijali koje treba dodatno da razviju kako bi savet bio uspešniji u suočavanju sa bezbednosnim izazovima svoje zajednice. Savet treba da proceni koje od navedenih slabosti predstavljaju ključnu prepreku za efikasnije suprotstavljanje bezbednosnim izazovima.

Koje mogućnosti i uslovi iz spoljnog okruženja pospešuju aktivnosti saveta za bezbednost?

Prilikom planiranja aktivnosti savet za bezbednost treba da proceni da li neke osobenosti lokalne zajednice mogu biti podrška njihovom radu i na koji način mogu iskoristiti specifičnosti lokalne zajednice da na efikasniji način utiče na bezbednosne izazove.

Sa kojim problemima iz spoljnog okruženja se suočavaju saveti za bezbednost?

Izazovi koji potiču iz okruženja u kojem saveti za bezbednost rade odnose se na uočavanje aktera i situacija koji mogu predstavljati izazov u radu saveta.

Na osnovu analize saveti treba da naprave plan na koji način da zadrže, dodatno izgrade i ojačaju kapacitete koje imaju i istovremeno da promene slabosti. Mogućnosti treba da imaju prioritet, jer one mogu preći u snage, dok se protiv izazova treba boriti da ne bi prerasli u slabosti.

Primer SWOT analize saveta za bezbednost

Tokom radionice održane u okviru trodnevnog seminara u Zrenjaninu u periodu od 25. do 27. marta 2011. godine, članovi i članice tri opštinska saveta za bezbednost (Bečej, Kikinda i Senta) su iz perspektive svojih opština imali zadatak da navedu koje su to snage i slabosti u radu njihovih saveta za bezbednost, a koje mogućnosti, odnosno sa kojim problemima iz spoljnog okruženja se suočavaju opštinski saveti za bezbednost.

Rezultati analize ukazuju na to da njihove prednosti proizlaze iz motivacije za bavljenje pitanjima bezbednosti, posedovanja stručnosti i iskustva u radu sa određenim pitanjima. Prednosti, takođe, proističu i iz prirode njihove organizacije: saveti predstavljaju skup stručnih ljudi iz različitih oblasti koji rešavaju probleme zajednički, imaju bolji osvrt na bezbednosnu problematiku iz više perspektiva, zatim formulišu prioritete u oblasti bezbednosti i vrše uticaj na odlučivanje u bezbednosnoj zajednici. Zbog njihove povezanosti, odnosno umreženosti, lako razmenjuju informacije. Potencijalni uzroci nedovoljnog učešća članova saveta u analizi bezbednosne situacije, formulisanju prioriteta, kao i nadgledanju primene bezbednosne politike na lokalnom nivou, proizlaze iz njihovih slabosti kao što su: sujeta članova saveta, nedovoljno angažovanje svih članova saveta, tj. nemotivisanost, zatim nedovoljna stručnost za neke bezbednosne probleme, nedovoljno informacija o sektoru bezbednosti, a naročito nedovoljno znanje o funkcionisanju sektora bezbednosti, nedostatak kapaciteta (tehnički kapaciteti, logistika, ljudski resursi), postavljanje nerealnih ciljeva, nestabilni izvori finansiranja i nedovoljna saradnja sa drugim institucijama i organizacijama. Slabost saveta može se sastojati i u tome da preporuke saveta nisu obavezujuće, te se često ne uzimaju u obzir prilikom odlučivanja u oblasti bezbednosti. Glavni izazovi koji dolaze iz njihove radne sredine odnose se na nedostatak saradnje sa ključnim akterima za pitanja bezbednosti, odsustvo dijaloga sa pojedinim institucijama, činjenice da njihov rad nije prepoznat u zajednici te se njihove aktivnosti nedovoljno podržavaju. Takođe, veliki izazov za opstanak saveta može da predstavlja promena gradske vlasti nakon izbora. Naime, usled promene političke elite u lokalnoj zajednici, postoji mogućnost da savet koji je osnovan kako privremeno radno telo pri izvršnoj vlasti prestane sa radom.

SNAGE • zastupljeni stručnjaci iz različitih oblasti • pogled na bezbednosne probleme iz više perspektiva • skup stručnjaka rešava probleme zajednički • umreženost članova omogućava laku razmenu informacija	SLABOSTI • sujeta članova saveta • nedovoljno angažovanje članova saveta, tj. nemotivisanost • nedovoljna stručnost za pojedine bezbednosne probleme • nedovoljno informacija o sektoru bezbednosti • nedovoljno znanja o funkcionisanju sektora bezbednosti • nedostatak kapaciteta (tehnički, logistika, ljudski resursi) • bave se velikim brojem tema • postavljanje nerealnih ciljeva
MOGUĆNOSTI • formulišu bezbednosne prioritete u lokalnoj zajednici • imaju uticaj na odlučivanje u lokalnoj zajednici • mogu da osmisle i primene pristupe za rešavanje bezbednosnih izazova u lokalnoj zajednici • mogu da koriste resurse lokalne samouprave • oslanjaju se na resurse većeg broja institucija • zbog značaja problema za lokalnu zajednicu lako mogu pribaviti podršku medija za svoje aktivnosti	IZAZOVI • postoji mogućnost da savet koji je osnovan kao privremeno telo nakon lokalnih izbora prestane sa radom • preporuke saveta nisu obavezujuće pa se često ne uzimaju u obzir prilikom odlučivanja u oblasti bezbednosti • nedovoljna saradnja sa drugim institucijama i organizacijama • nestabilni izvori finansiranja • njihov rad nije dovoljno prepoznat u zajednici, pa njihove aktivnosti nemaju dovoljnu podršku zajednice

SWOT analiza opštinskog tima za ljudsku bezbednost u okviru projekta „Kreiranje i razvoj lokalnih politika – evropska dimenzija“

Pozitivni primeri rada saveta za bezbednost

1. Protokol o sprečavanju nasilja u porodici u Kragujevcu²

Kragujevac je jedan od sedam gradova u kome je u okviru pilot projekta bezbednih zajednica u Srbiji osnovan Savet za bezbednost. Savet je okupio predstavnike različitih agencija i građana kako bi se planirali, koordinisali lokalni programi bezbednosti i nadgledala njihova realizacija. U okviru konsultativne analize lokalnih prioriteta bezbednosti, porodično nasilje je prepoznato kao jedan od najznačajnijih prioriteta za komunalnu policiju. Pod pokroviteljstvom Saveta za bezbednost osnovana je posebna međuagencijska radna grupa za porodično nasilje koja, između ostalih, okuplja i policiju, Centar za socijalni rad i predstavnike zdravstva i OCD-a. Odeljenje kragujevačke policije je kao deo prethodno pomenute radne grupe 2007. godine iniciralo potpisivanje Protokola o saradnji sa drugim opštinskim organima kako bi se omogućilo koordinisano i blagovremeno reagovanje na prijavljene slučajeve porodičnog nasilja. To je imalo za rezultat da sada, pored policije i pravosuđa, i Centar za socijalni rad, zdravstvene ustanove i opštinska komisija za ravnopravnost polova odmah reaguju u slučajevima porodičnog nasilja. Protokolom o saradnji jasno se definišu postupci za rad svih ovih institucija na otkrivanju i prijavljivanju porodičnog nasilja i pružanju pomoći žrtvama, uključujući tu i besplatnu medicinsku, pravnu i psihološku pomoć. Važan korak ka institucijalnom učenju bilo je i usvajanje mehanizma za prikupljanje i obradu podataka o porodičnom nasilju koji omogućava precizno praćenje trendova i reakciju koja se zasniva na boljoj informisanosti. Rezultati su bili ohrabrujući: u Kragujevcu 2008. i 2009. godine nije bilo prijavljenih smrtnih slučajeva u vezi sa porodičnim nasiljem, u poređenju sa 12 smrtnih slučajeva registrovanih u ovoj opštini 2001. godine. Sve institucije koje su potpisale Protokol o saradnji donele su sopstvena interna pravila za postupanje u slučajevima porodičnog nasilja. Na primer, policijsko odeljenje u Kragujevcu je usvojilo standardni upitnik o ocenjivanju rizika koji mu omogućava da preventivno deluje ocenjujući da li bi prijavljeni slučaj mogao da dovede do ozbiljnih povreda. Ovo odeljenje je uvelo i odgovarajuću obuku osoblja i rezultat toga je da se slučajevi nasilja koji su ranije ignorisani ili u kojima nije postupano na odgovarajući način, sada primereno prijavljuju i obrađuju. U saradnji sa Autonomnim ženskim centrom, Centar za socijalni rad u Kragujevcu je centrima za socijalni rad u drugim gradovima Srbije pružio stručnu podršku kako bi im pomogao da oponašaju ovaj uspešni model.

2. Pokretanje inicijative za osnivanje „Sigurne kuće“ u Severnobanatskom okrugu

U sklopu projekta „Kreiranje i razvoj lokalnih politika – evropska dimenzija“ predstavnici Opštinskog saveta za bezbednost iz Kikinde su u saradnji sa lokalnim institucijama i organizacijama civilnog društva pokrenuli inicijativu za osnivanje regionalnog skloništa za žene i decu žrtve nasilja u porodici i trgovine ljudima. Inicijativa je pokrenuta u aprilu 2011. godine, a prvi koraci su obuhvatili sastavljanje izveštaja o postupanju Policijske uprave Kikinda u slučajevima nasilja u porodici i trgovine ljudima na teritoriji Severnobanatskog okruga za protekle tri godine. Dokument koji je sačinio tim Ministarstva unutrašnjih poslova predat je Opštinskom savetu za bezbednost sa inicijativom da se podrži ideja o zajedničkom radu šest opština (Kikinde, Sente, Ade, Novog Kneževca, Čoke i Kanjiže) na osnivanju skloništa – sigurne kuće, za zbrinjavanje žrtava dva pomenuta vida rodno zasnovanog nasilja. Na sednici Saveta, održanoj aprila 2011, inicijativu su predstavili koordinator Saveta za bezbednost i predstavnik MUP-a Pavle Rajkov i Marija Srđić, direktorka Centra za podršku ženama. Članovi/ce Saveta su jednoglasno usvojili predlog i saglasili se da se on predstavi na Savetu Upravnog okruga pred predsednicima preostalih pet opština Severnobanatskog okruga.

Predlog koji je uputio Savet za bezbednost opštine Kikinda usvojen je i na sednici Saveta Severnobanatskog upravnog okruga, koja je održana u maju 2011. godine. Tom prilikom je dogovoreno da se svim predsednicima Opština uputi dopis u kojem se traži da se izjasne o inicijativi kao i da (ukoliko inicijativu prihvataju) imenuju osobe za učešće u timu koji će dalje raditi na prikupljanju i sistematizovanju informacija i kreiranju odgovarajućeg Projekta.

Do polovine juna su stigli pozitivni odgovori iz svih opština nakon čega je formiran tim koji je otpočeo sa prikupljanjem informacija o radu postojećih skloništa/sigurnih kuća na teritoriji Vojvodine i pronalasku najbolje lokacije i odgovarajućeg modela za regionalno sklonište za žene i decu žrtve porodičnog nasilja.

2 Preuzeto iz: Stojanović, Sonja i Kesada, Ketrin. (2010) Rod i reforma sektora bezbednosti u Srbiji. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, str. 90.

PROCENA LOKALNE BEZBEDNOSTI

Procena lokalne bezbednosti predstavlja opis stanja bezbednosti u zajednici dobijena procesom koji podrazumeva analizu ključnih članova lokalne zajednice, zatim prikupljanje i analizu podataka o problemima koji se tiču bezbednosti i osećaja bezbednosti građana, kao i izvođenje zaključaka na osnovu analize podataka i predlaganje mera za rešavanje problema.

Procena lokalne bezbednosti pomaže Savetu za bezbednost da bolje razume probleme sa kojima se građani suočavaju i pitanja koja su njima od važnosti. Tek na osnovu poznavanja problema u zajednici, Savet može da usmeri svoj rad ka predlaganju mera za njihovo rešavanje. Stoga je za uspešnu procenu lokalne bezbednosti važno konsultovati građane o razlozima i posledicama njihovih briga.

Na koji način uraditi procenu lokalne bezbednosti?

U praksi rešavanja bezbednosnih problema na lokalnom nivou najčešće se koristi model SARA čijom upotrebom se utvrđuju bezbednosni problemi i preduzimaju mere za njihovo dugoročno otklanjanje. Ovaj model se pokazao kao posebno koristan u prevenciji kriminala i u izgradnji odnosa saradnje između policije i aktera na lokalnom nivou. Model SARA je izradila Nacionalna grupa za policiju u zajednici na Novom Zelandu. Pored ovog modela koristi se i Paket za procenu prevencije kriminala (eng. *Crime Prevention Assessment Tool*) Kancelarije UN za borbu protiv droga i kriminala (eng. *United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC*).¹

Šta je SARA?

Narednik Glyn Rowland, analitičar u Nacionalnoj grupi za policiju u zajednici na Novom Zelandu, o modelu SARA

„Model SARA je pomogao policijskim službenicima da se fokusiraju na postizanje rezultata za njihovu zajednicu. Ovaj model ohrabruje uključivanje i drugih društvenih grupa, kao što su lokalne vlasti, radi zajedničkog identifikovanja problema. To je pomoglo u izgradnji i održavanju odnosa policajaca i članova njihovih zajednica“.

U okviru modela SARA postoje četiri faze: Skeniranje (eng. *Scanning*), Analiza (eng. *Analysis*), Odgovor (eng. *Response*) i Procena (eng. *Assessment*).²

Skeniranje	Redovno praćenje stanja
Analiza	Redovna analiza stanja
Odgovor	Izrada odgovarajućih preporuka i rešenja
Procena	Procena i vrednovanje postignutih rezultata

Kako izgleda obrazac modela SARA?

- 1 Dostupan: http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/09-82502_Ebook.pdf.
- 2 Pogledati Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice. Dostupno: <http://www.saferworld.org.uk/CSS%20prirucnik%20-%20obos%20reduced.pdf>.

Faza:	Pitanje:	Opis:
SKENIRANJE (prikupljanje podataka o stanju u lokalnom okruženju)	<i>Šta je problem na lokalnom nivou?</i>	Detaljni opis problema koji bi trebalo da uključi ponašanje pojedinca ili društvene grupe, kao i mesto i vreme kada se problem pojavio.
	<i>Na koji način je problem zabrinuo zajednicu?</i>	Utvrđiti aktera koji je pokrenuo temu (pojedinaac, zajednica, lokalna samouprava) i učestalost pojavljivanja bezbednosnog problema.
	<i>Da li postoje drugi izvori o problemu koji je zabrinuo zajednicu?</i>	Prikupljanje dodatnih informacija koje će da dokažu da je pretnja stvarna.
	<i>Zbog čega je bezbednosni problem pretnja?</i>	Utvrđiti specifičnosti (cena, trošak, percepcija) koje dati bezbednosni problem izdvaja od ostalih.
	<i>Ko je kriv za prouzrokovanje bezbednosnog problema?</i>	Postoji mnoštvo aktera koji bi trebalo da reše bezbednosni problem, ali je krivac uglavnom jedan.
ANALIZA (obrada prikupljenih podataka zbog izrade hipoteze o uzroku problema i modela rešavanja)	<i>Ko?</i>	Utvrđiti i razumeti ponašanje subjekta i njegovih motiva zbog čega se bezbednosni problem javio, odnosno uraditi analizu aktera okruženja.
	<i>Šta?</i>	Obrada prikupljenih podataka radi utvrđivanja uzroka, vrste i posledica bezbednosnog problema.
	<i>Kada?</i>	Razumeti vremenski okvir nastanka bezbednosnog problema.
	<i>Zašto?</i>	Uporediti ponašanja subjekata koji su prouzrokovali bezbednosni problem i utvrđivanje osnovnih karakteristika za datu zajednicu.
	<i>Gde?</i>	Utvrđiti zbog čega se ta lokalna zajednica razlikuje od ostalih.
	<i>Kako?</i>	Prikaz mogućih rešenja zajedno sa njihovim ograničenjima prilikom primene na datu lokalnu zajednicu.
ODGOVOR (izrada plana i njegovo sprovođenje)	<i>Šta se želi postići?</i>	Utvrđiti početni i krajnji željeni cilj koji se želi postići primenom akcija.
	<i>Na koji način izabrati pravo rešenje?</i>	Pronaći načine na koje su slične bezbednosne probleme rešile druge lokalne zajednice. To je bitno zbog odabira najoptimalnijeg rešenja između ponuđenih alternativa i utvrđivanja troškova koji su u skladu sa materijalnim i ljudskim resursima.
	<i>Da li su neke akcije već primenjene?</i>	Identifikovati akcije u prošlosti u datoj lokalnoj zajednici koje su imale pozitivan, odnosno negativan ishod.
	<i>Ko su odgovorni?</i>	Na osnovu plana izabrati nadležne i odgovorne za sprovođenje na osnovu odgovarajućih kriterijuma.
PROCENA	<i>Da li su svi ciljevi postignuti?</i>	Merenje učinka sprovedenih aktivnosti.
	<i>Koje aktivnosti su realizovane, a koje nisu?</i>	Prikupljanje podataka o rezultatima sprovođenja aktivnosti i utvrđivanje razloga zbog kojih neki planovi nisu realizovani.
	<i>Da li su svi akteri sproveli zadate aktivnosti?</i>	Prikupljanje podataka o akcijama uključenih aktera u lokalnoj zajednici i ocena njihovog učinka.
	<i>Koje aktivnosti bi trebalo preduzeti u budućnosti?</i>	Na osnovu izmerenog učinka izvesti zaključak o mogućim narednim aktivnostima.

Preporuke za akciju:

- saveti za bezbednost bi trebalo da redovno prate bezbednosno stanje u svojoj zajednici i da kroz partnerstvo sa policijom, OCD-om i ostalim akterima na lokalnom nivou izrađuju godišnji izveštaj o stanju bezbednosti u svojoj zajednici;
- saveti za bezbednost bi trebalo na osnovu izveštaja da osmisle odgovarajuća rešenja za ključne bezbednosne izazove u svojoj zajednici i da zajedno sa ostalim akterima započnu realizaciju programa prevencije;
- saveti za bezbednost bi trebalo da po završetku programa prevencije izvedu zaključak o postignutim rezultatima.

LOKALNI PLAN ZA BEZBEDNOST

Nakon valjane procene lokalne bezbednosti, Savet za bezbednost treba da osmisli i sprovede aktivnosti koje će odgovoriti na uočene probleme. Prvi korak ka tome može biti priprema lokalnog plana za bezbednost koji će ponuditi metode i rešenja za identifikovane bezbednosne probleme.

Na osnovu plana građani će moći da prate sprovođenje aktivnosti Saveta i da ocenjuju uspešnost Saveta u poboljšanju bezbednosti u zajednici.

Dobro napisan lokalni plan za bezbednost treba da sadrži sledeće elemente¹:

- na početku je važno da se ukratko objasni šta je lokalni plan za bezbednost i zbog čega se on donosi;
- u uvodu je neophodno da se predstavi svrha postojanja Saveta i da se pritom čitaocima pruže osnovne informacije o njegovom sastavu, opisu njegovih poslova i slično - ove informacije će čitaocima pomoći da saznaju više o radu Saveta;
- plan treba da sadrži reviziju stanja bezbednosti u zajednici kako bi čitaocima bilo jasnije sa kojim bezbednosnim problemima se članovi date lokalne zajednice suočavaju;
- plan, takođe, treba da uključi i viziju Saveta o bezbednosti u zajednici, to jest da opiše kako bi zajednica trebalo da izgleda za nekoliko godina kada plan bude sproveden - vizija ujedno treba da odražava stavove Saveta, ali i stavove građana.

Primer: Vizija grada Valjeva 2020. godine²

Valjevo je zajednica ravnopravnih građana, zainteresovanih za svoj život i za život budućih naraštaja, zajednica posvećena održivom razvoju. Zajednica određena kulturnom tradicijom, porodičnim vezama, solidarnošću, ličnom i zajedničkom inicijativom i ličnom odgovornošću. Valjevo je otvorena zajednica za sve ljude, ideje i različita mišljenja. To je zajednica aktivnih građana uključenih u život grada.

Valjevo je važan i dinamičan industrijski, saobraćajni, turistički i kulturni centar ovog dela Srbije.

Valjevo je grad znanja, u kojem se stiču i koriste nova znanja i nove tehnologije, grad

preduzetništva, čistih tehnologija i obnovljivih izvora energije.

Valjevo je grad sigurnog življenja. Svoje programe razvoja planira u skladu sa principima ljudskih i manjinskih prava, zdravlja i životne sredine.

Lokalna uprava je moderan, kvalitetan servis građanima, ona je pokretačka snaga lokalnog ekonomskog, društvenog i socijalnog razvoja.

Valjevo je grad Izvodivosti, Održivosti, Javnosti.

Valjevo – bezbedan grad

Gradska uprava zajedno sa građanima stvara uslove i vodi odgovornu politiku u oblasti bezbednosti i zaštite grada i građana.

Gradske službe i državni organi nastoje da deluju preventivno. U slučaju neželjenih događaja, primarni ciljevi su zaštita zdravlja i životi građana. Preduzimaju se mere u cilju sprečavanja posledica koje mogu da izazovu prirodne nepogode ili moguće tehničko-tehnološke nesreće u idustriji i u saobraćaju. Na rešavanju problema antisocijalnog ponašanja zajednički rade specijalizovane institucije i nevladine organizacije.

Valjevo je grad sigurnog življenja. Zbog poboljšane sigurnosti poboljšan je i kvalitet života građana.

Valjevo je steklo imidž „mirnog grada“ i privlačnog mesta za život i boravak ljudi koji ga pohode.

1 Prilagođeno na osnovu Atos Consulting (2007): Sigurne zajednice u Južnoj Srbiji: Priručnik za bezbednost u zajednici.

- Savet treba jasno da navede koje su to strateške oblasti, odnosno strateški ciljevi koje želi da postigne kako bi ostvario svoju viziju; prilikom pisanja plana potrebno je voditi računa da Savet postavi realistične ciljeve koje je moguće ostvariti na efikasan i delotvoran način - u slučaju da Savet postavi nerealne, teško dostižne ciljeve, rizikuje da motivacija njegovih članova u periodu sprovođenja plana oslabi, kao i da izgubi podršku građana;²
- nakon što utvrdi listu strateških ciljeva koje želi da ostvari, Savet treba da obrazloži na koji način će postavljene ciljeve ostvariti; za ostvarenje svojih ciljeva Savet može formirati radne grupe, koje se, dakle, bave problemima koji su važni lokalnoj zajednici i koji su identifikovani putem prikupljanja podataka, konsultacija i analize bezbedonosne situacije u zajednici - radne grupe mogu razviti svoje akcione planove radi boljeg uticaja na rešavanje ili smanjenje problema u zajednici i
- na kraju, Savet treba da sastavi listu indikatora, tj. pokazatelja na osnovu kojih će moći da prati sprovođenje plana i ocenjuje učinak sprovedenih aktivnosti.
- Važno je da Savet svoj plan predoči javnosti i građanima i da im omogući priliku da mu upute komentare. Dvosmerna komunikacija u procesu izrade plana je veoma važna, jer omogućava Savetu da stekne uvid da li planirane aktivnosti odražavaju stvarne prioritete lokalne zajednice u kojoj će plan biti sproveden.

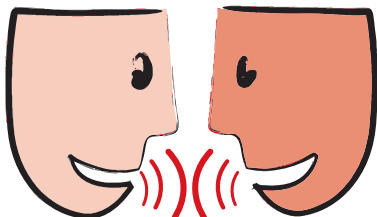
Primer lokalnog plana za bezbednost

Savet za bezbednost opštine Bečej je u oktobru 2010. godine usvojio Strategiju bezbednosne prevencije za period od 2011. do 2014. godine. U Strategiji se na osnovu uporednih podataka pokrajinskih, okružnih i opštinskih organa vlasti za 2008. i 2009. godinu opisuje stanje bezbednosti u opštini Bečej. Na osnovu analize stanja bezbednosti i utvrđivanja bezbednosnih prioriteta, Savet za bezbednost je obrazovao tri radne grupe – radna grupa za antropološku prevenciju, radna grupa za tehničku prevenciju, radna grupa za sprovođenje projekta „Policija u zajednici“. Planom se navode problemi kojima se ove tri grupe bave i opisuju njihovi konkretni zadaci koji treba da se realizuju do 2014. godine.

Strategija bezbednosne prevencije je dostupna javnosti i može se pronaći na sajtu opštine Bečej u delu koji se bavi radom Saveta za bezbednost (http://www.becej.rs/rsLAT/RadnaTela_savetZaBezbednost.jsp).

² Dokument je dostupan na: <http://www.valjevo.rs/?st=107&lat=1>

KOMUNIKACIJA SAVETA ZA BEZBEDNOST SA LOKALNOM ZAJEDNICOM

Razgovor sa zajednicom preduslov je uspešnog rada Saveta za bezbednost

Razvijena komunikacija sa lokalnom zajednicom je preduslov uspeha aktivnosti Saveta za bezbednost. Komunikacija sa javnošću treba da omogući da lokalne institucije, civilno društvo i najšira javnost budu informisani o aktivnostima Saveta za bezbednost kako bi prepoznali njihov značaj i podržali ih. Prilikom planiranja komunikacionih aktivnosti i izrade Komunikacionog plana neophodno je da Savet za bezbednost donese sledeće odluke:¹

- 1. da odluči koje informacije želi da prenese javnosti** - cilj komunikacije je upoznavanje javnosti sa vizijom, ciljevima, zadacima i aktivnostima Saveta za bezbednost;
- 2. da definiše ciljnu grupu komunikacije** - na osnovu analize okruženja u kome deluje neophodno je da Savet za bezbednost utvrdi kojim ciljnim grupama će se obraćati i da u skladu sa tim prilagodi poruke koje želi da im prenese; savet za bezbednost treba da ima na umu da je podjednako važno da svoje poruke prenese opštinskim vlastima, lokalnim preduzećima, civilnom društvu i predstavnicima lokalne zajednice;
- 3. da definiše mehanizme kojima će zaposlene u institucijama obaveštavati o radu Saveta za bezbednost** - institucije čije aktivnosti doprinose bezbednosti lokalne zajednice (npr. policija, opštinska vlast, zdravstvo, i druge) moraju biti obaveštene o radu Saveta za bezbednost; oslanjanje na već postojeće interne mehanizme komunikacije je prihvatljivo, ali mora biti deo Komunikacionog plana;
- 4. da odredi komunikacione aktivnosti koje će koristiti** - načini komunikacije sa članovima lokalne zajednice, to jest komunikacione aktivnosti mogu biti saopštenja za javnost, izveštaji o sastancima Saveta, redovni bilteni, TV i radio prilozi itd. - za koje će se aktivnosti Savet za bezbednost opredeliti zavisice od ciljne grupe kojoj se Savet obraća i
- 5. da odluči kako da meri uticaj komunikacionih aktivnosti** - Savet treba da sprovodi redovna istraživanja o percepciji njegovog rada i o njegovom uspehu u unapređenju bezbednosti u lokalnoj zajednici - istraživanja javnog mnjenja mogu biti jedan od načina da se Savet za bezbednost upozna sa stavovima lokalne zajednice.

Nakon što Savet za bezbednost donese ove značajne odluke, korisno bi bilo da sastavi Komunikacioni plan koji treba da uključuje:²

- uvod, u kome će biti opisano zašto je Komunikacioni plan nastao;
- opis onoga što Savet za bezbednost namerava da prenese;
- definisanje ciljne publike Saveta za bezbednost;
- komunikacione aktivnosti koje će Savet za bezbednost sprovoditi i njihovu učestalost i
- objašnjenje kako će se meriti uticaj komunikacionih aktivnosti Saveta za bezbednost.

¹ Preuzeto iz: Atos Consulting (2007): Sigurne zajednice u Južnoj Srbiji: Priručnik za bezbednost u zajednici, str. 16-18.

² Ibid, str. 17.

Na koji način uključiti relevantne aktere u zajednici?

Stvaranje institucionalnog mehanizma za saradnju Saveta za bezbednost i lokalnih aktera u procesu oblikovanja i sprovođenja javnih politika je sastavni deo participativne demokratije. Razvijena komunikacija će doprineti da Savet za bezbednost bolje razume način na koji lokalni akteri opažaju bezbednosne izazove na lokalnom nivou i kako ocenjuju aktivnosti Saveta. Razvijeni kanali komunikacije između lokalnih aktera i Saveta za bezbednost će unaprediti strategije i planove Saveta. Učestvovanje lokalnih aktera i građana u različitim fazama procesa donošenja odluka o bezbednosti u lokalnoj samoupravi, može se razvrstati na **četiri nivoa učestvovanja**.³ To su: **informisanje, dijalog, konsultovanje i partnerstvo**. Pored toga, institucionalni mehanizmi saradnje Saveta za bezbednost sa predstavnicima lokalne zajednice mogu imati različitu formu: **sporazum (memorandum) o saradnji sa pojedinim organizacijama, učestvovanje u formulaciji lokalnih strategija i strateških dokumenata, stvaranje klastera i kontakt organizacija za sprovođenje pojedinih strategija i ugovaranje usluga koje pruža civilno društvo**. Savet za bezbednost može razviti saradnju sa predstavnicima lokalne samouprave, policijom, pravosuđem, školstvom, zdravstvom, poslovnim sektorom, medijima, organizacijama civilnog društva, verskim zajednicama i svim drugim institucijama i organizacijama za koje Savet za bezbednost smatra da mogu unaprediti njegov rad.

Različiti nivoi učestvovanja lokalnih aktera se mogu primeniti u zavisnosti od planiranih aktivnosti i kapaciteta Saveta za bezbednost. Četiri nivoa učestvovanja ne isključuju jedan drugi, a u okviru svakog se mogu primeniti različiti mehanizmi konsultacija.

Nivoi učestvovanja u procesu donošenja odluka: informisanje, dijalog, konsultovanje i partnerstvo

1. Informisanje predstavlja jednosmeran proces pružanja informacija o aktivnostima Saveta za bezbednost koje ide od ovog tela ka građanima i njihovim institucijama. Kod informisanja ne postoji interakcija između građana i Saveta za bezbednost. Informisanje je preduslov za ostvarivanje ostalih oblika učešća.
2. Dijalog je oblik učestvovanja lokalnih aktera u kome inicijativa za uspostavljanje dijaloga može poteći od obe strane, a dijalog može biti širok ili saradnički. Široki dijalog predstavlja dvosmernu komunikaciju, zasnovanu na zajedničkim interesima, a u cilju uspostavljanja redovne razmene mišljenja. Obuhvata javne rasprave, panele, ekspertske seminare, savetodavna tela (stalna ili *ad hoc*) posebne sastanke između lokalnih aktera i Saveta za bezbednost i sl. koji se ne odnose na jednu specifičnu temu ili oblast, već na širi broj tema. Saradnički dijalog se odnosi na jednu specifičnu temu, a ishod dijaloga su zajedničke preporuke, strategije ili zakoni. Ova vrsta dijaloga obuhvata češće i redovne sastanke u cilju razvijanja određenih, suštinskih politika i često kao krajnji ishod ima rezultate oko kojih je postignut konsenzus civilnog društva, građana i Saveta za bezbednost. Dijalog je naročito važan u procesima određivanja prioriteta i u izradi nacрта dokumenata.
3. Konsultovanje je oblik učestvovanja u kome Savet traži mišljenje lokalnih aktera o pojedinim pitanjima. Sprovodi se tako što

³ Preuzeto iz: Conference of INGOs (2009) Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process.

institucija obavesti zainteresovane predstavnike lokalne zajednice da je u toku proces izrade neke politike ili dokumenta i traži od njih povratne informacije, komentare, savete i slično. Inicijativa za učestvovanje u konsultacijama dolazi pre svega od Saveta za bezbednost. Konsultovanje je naročito važno u fazama izrade nacrt dokumenata i nadzoru sprovedenih aktivnosti Saveta.

4. Partnerstvo predstavlja najviši oblik učestvovanja lokalnih aktera u procesima donošenja odluka i u sprovođenju aktivnosti. Podrazumeva učestvovanje relevantnih aktera u svim fazama procesa donošenja odluka - od utvrđivanja prioriteta i izrade nacrt plana bezbednosti do donošenja i sprovođenja odluka i politika. Može obuhvatiti aktivnosti kao što su delegiranje određenih zadataka lokalnim akterima (npr. pružanje usluga), stvaranje zajedničkih tela za saodlučivanje i dodeljivanje određenih sredstava za njihovo funkcionisanje. Partnerstvo je naročito važno u procesima određivanja prioriteta i u sprovođenju politika.

Sedam pravila za organizovanje konsultacija sa lokalnim akterima

Konsultovanje je oblik učešća u kome Savet za bezbednost traži mišljenje lokalnih aktera (npr. organizacija civilnog društva, medija, sportskih udruženja i sl.) o pojedinim pitanjima. Konsultacije su značajan modalitet saradnje zbog toga što pružaju okvir za strukturiranu debatu o mogućim pravcima razvoja bezbednosne politike na lokalnom nivou. Sprovođenje konsultacija je značajno zbog toga što se u debatu o bezbednosnoj politici na lokalnom nivou mogu uključiti stavovi svih relevantnih aktera lokalne zajednice koje nije moguće uključiti u redovan rad Saveta za bezbednost. Na ovaj način Savet ima priliku da se upozna sa informacijama koje nije u prilici da prikupi redovnim aktivnostima. Konsultacije se sprovode tako što Savet za bezbednost obavesti zainteresovane lokalne aktere da je u toku proces izrade neke politike ili dokumenta (npr. strategije bezbednosti) i traži od lokalnih aktera povratne informacije, komentare, savete i sl. Konsultacije mogu da omoguće Savetu: da bude informisan o tome kako zajednica opaža lokalne bezbednosne probleme, da uveća odgovornost i predloži unapređenje usluga državnih institucija. Sledeća pravila organizovanja konsultacija⁴ mogu doprineti uspehu ovog procesa:

Na koji način organizovati konsultacije?

4 Preuzeto iz: UK Government (2008) Code of Practice on Consultation. Dostupno na: <http://www.bis.gov.uk/files/file47158.pdf>

1. Kada organizovati konsultacije?

Konsultacije treba organizovati u ranoj fazi ciklusa donošenja odluka, kada postoji mogućnost ostvarivanja uticaja na ishod praktične politike.

- Često će biti potrebno da se sa zainteresovanim stranama uspostavi neformalan dijalog, pre formalnog započinjanja konsultacija. Na taj način će se prikupiti dodatne informacije i bolje razumeti teme o kojima će se diskutovati u toku konsultacija.
- U toku procesa donošenja neke praktične politike može se odlučiti da su potrebne dodatne konsultacije o nekoj specifičnoj temi.
- Konsultacije ne bi trebalo sprovesti u periodu predizbornih kampanja.

2. Dužina trajanja konsultacija

Konsultacije bi trebalo minimalno da traju 12 nedelja, imajući u vidu da mogu trajati i duže, ukoliko je to moguće i svrsishodno.

- Mnoge organizacije koje učestvuju u procesu konsultacija će želeti da, pre dostavljanja odgovora/preporuka instituciji, konsultuju grupe i pojedince čije interese zastupaju.
- Ukoliko se konsultacije organizuju tokom perioda kada postoji mogućnost da zainteresovane strane neće biti u mogućnosti da u potpunosti učestvuju u procesu (npr. tokom leta ili pred novogodišnje praznike), ili ukoliko je praktična politika koja je predmet konsultacija naročito složena, poželjno je da se period trajanja konsultacija produži.
- Ukoliko je reč o nekoj temi koja zahteva hitno reagovanje Saveta za bezbednost moguće je skratiti vreme trajanja konsultacija. U takvim okolnostima potrebno je omogućiti zainteresovanim stranama da i na druge načine iskažu svoje stavove.
- Tokom pripreme konsultacija neophodno je blagovremeno najaviti datum početka konsultacija, kako bi zainteresovane strane imale dovoljno vremena da se pripreme.

3. Odrediti jasan domet i uticaj konsultacija

Dokumenta za proces konsultacija treba da pruže jasne informacije o samom procesu, o tome šta se predlaže, dometu i uticaju koji se želi ostvariti, kao i o očekivanim koristima i troškovima predloženih aktivnosti.

- Učesnicima konsultacija treba pružiti jasne informacije o samom procesu konsultacija, tj. o tome kako se odvijao proces pripreme predloga praktične politike, kako će se odvijati tok konsultacija i šta su krajnji rezultati koji se očekuju na kraju konsultacija.
- U toku konsultacija treba posebno razmotriti na koji način će praktična politika uticati na određene grupe/sektore, kao i da li će određena grupa/sektor biti posebno pogođena tom politikom.
- Tema konsultacija, stavovi Saveta za bezbednost po tom pitanju i pitanja koja će se postaviti tokom konsultacija treba da su postavljena na jasan i nedvosmislen način. Može se koristiti kombinacija zatvorenih i otvorenih pitanja, a učesnicima je potrebno obezbediti mogućnost da otvoreno iznesu svoje stavove.

4. Dostupnost konsultacija

Konsultacije treba da su organizovane na način koji će privući i omogućiti da u njima učestvuju oni za koje smatramo da su ciljna grupa.

- Neophodno je da strane zainteresovane za proces konsultacija budu identifikovane što je ranije moguće, tako da konsultacije budu osmišljene shodno njihovim potrebama. Kada postoji velika raznovrsnost zainteresovanih strana, neophodno je naglasiti na koje sve načine mogu učestvovati u procesu konsultacija.
- Materijali (dokumenta) za konsultacije treba da su napisana jasnim jezikom, bez korišćenja stručnog žargona.
- U proces konsultacija je potrebno uključiti što širi broj zainteresovanih strana. Pored „uobičajenih“ zainteresovanih strana, postoje i oni za čije postojanje Savet za bezbednost ne zna ili do kojih je moguće dopreti samo preko posredničkih organizacija.
- Treba imati u vidu i mogućnost da se materijali (dokumenta) za konsultacije mogu koristiti i da se dopre do šire publike (npr. da se objave na jeziku nacionalnih manjina, prilagode mladima i sl.).
- Najvažnije informacije o konsultacijama (npr. ciljna grupa, tema o kojoj se raspravlja, šta se želi postići i sl.) treba da budu navedene na početku dokumenta.

5. Voditi računa o teretu konsultacija

Zarad uspeha konsultacija neophodno je da teret konsultacija bude minimalan.

- Zainteresovane strane mogu rado prihvatiti mogućnost da iskažu svoje stavove i pruže relevantne informacije, ali neće biti radi da učestvuju u procesu ukoliko im se iznova i iznova budu postavljala ista pitanja. Ukoliko su od iste zainteresovane strane ranije dobijene određene informacije, treba razmotriti mogućnost da se ove informacije ponovo iskoriste.
- Ukoliko su neke od informacija koje se žele dobiti tokom konsultacija javno dostupne, treba razmotriti način na koji se mogu iskoristiti.
- Teret konsultacija se može umanjiti i ukoliko postoji mogućnost da zainteresovane strane popune onlajn upitnik.

6. Analiza podataka prikupljenih tokom konsultacija

Informacije prikupljene tokom konsultacija treba pažljivo analizirati, a učesnicima konsultacija treba dati povratne informacije.

- Kako bi se osiguralo da je analiza urađena na odgovarajući način, potrebno je da postoje informacije o učesnicima procesa („ko je ko“), o tome na koji način su se prikupljali odgovori i sl.
- Kada je to moguće, učesnicima konsultacija treba dostaviti vremenski okvir (akcioni plan) za naredne aktivnosti u procesu donošenja praktične politike. Ukoliko dođe do odstupanja od ovog plana, učesnike treba obavestiti o tome.
- Po okončanju konsultacija poželjno je napraviti sumarnu analizu o tome ko je sve u procesu učestvovao, kao i o informacijama koje su tokom tog procesa dobijene. Ovde je takođe potrebno predstaviti i koje su odluke donete na osnovu informacija dobijenih tokom konsultacija. Ove informacije je potrebno objaviti pre nego što se preduzme neka sledeća aktivnost (npr. pre slanja predloga mera Skupštini opštine) i dostaviti ih svim učesnicima konsultacija.

7. Kapacitet za organizovanje konsultacija

Osobe koje vode proces konsultacija treba da traže smernice za vođenje efektivnih konsultacija i da dele sa drugima iskustva stečena tokom ovog procesa.

- Svaka institucija (npr. Radna grupa Saveta za bezbednost) koja planira da sprovede konsultacije treba da imenuje koordinatora za konsultacije. Koordinator treba da ujedno bude i kontakt osoba za sve učesnike u procesu konsultacija.
- Koordinator ujedno treba i da omogući razmenu iskustava o procesu konsultacija sa drugim institucijama i odeljenjima unutar institucije.
- Institucija treba da prati efektivnost konsultacija.

Kako osmisлити proces konsultacija

Na početku procesa konsultacija je neophodno da Savet za bezbednost izabere temu. Konsultovanje je naročito važno u fazama izrade nacrt dokumenata i nadzoru sprovedenih aktivnosti Saveta. Slede praktični saveti za operativno osmišljavanje procesa konsultacija, odnosno pitanja koja će pomoći Savetu za bezbednost da uključi sve relevantne aktivnosti.

1. Koji cilj se želi ostvariti organizovanjem konsultacija? (npr. prikupljanje informacija iz različitih izvora, prikupljanje komentara na nacrt nekog dokumenta/predloga praktične politike, izrada analize stanja bezbednosti, izrada preporuka, itd.)
2. Na koji način ćete identifikovati zainteresovane strane (eng. <i>stakeholders</i>)? (npr. kako i gde ćete objaviti poziv za učestvovanje u konsultacijama, da li će poziv biti javan i dostupan svima ili ćete direktno kontaktirati pojedine aktere, itd.)
3. Kako planirate da ih pridobijete za učestvovanje u procesu? (npr. tako što ćete u pozivu pružiti informacije o procesu pripreme predloga dokumenta/politike, u kojoj je trenutno fazi i zašto je bitno da u njemu učestvuje širi broj učesnika, kako će se odvijati tok konsultacija, šta su krajnji rezultati koji se očekuju na kraju konsultacija, itd.)
4. Koja sredstva komunikacije planirate da koristite? (npr. da li ćete poziv za konsultacije objaviti u novinama, na internetu, preko različitih mreža organizacija, itd.)
5. Da li ćete konsultacije organizovati samostalno ili u saradnji sa drugom institucijom/organizacijom?
6. Kakav će biti oblik konsultacija? (npr. okrugli sto, slanje pisanih komentara, formiranje radnih grupa, itd.)
7. Kolika je dužina trajanja konsultacija?
8. Koja su sredstva (materijalna i ljudska) neophodna za organizovanje i sprovođenje konsultacija?
9. Na koji način ćete vršiti analizu uspešnosti konsultacija? (npr. da li ćete na kraju procesa sačiniti izveštaj o toku konsultacija u kome će biti analizirane glavne pouke, problemi sa kojima ste se suočili u toku rada, informacije koje ste dobili, izvučene preporuke itd.)
10. Koje aktivnosti planirate po okončanju konsultacija (eng. <i>follow-up</i>)? (npr. slanje izveštaja sa konsultacija svim učesnicima, predstavljanje sledećih koraka u procesu usvajanja/primene dokumenta/praktične politike, koje su odluke donete na osnovu informacija dobijenih tokom konsultacija, itd.)

Mogući mehanizmi saradnje između civilnog društva i Saveta za bezbednost

Civilno društvo čine organizacije civilnog društva, udruženja građana, profesionalna udruženja, sindikati, religijske i druge organizacije. Civilno društvo je nezaobilazan partner Saveta za bezbednost zbog toga što reprezentuje stavove, interese i vrednosti lokalne zajednice.

Razvijanje mehanizama saradnje između civilnog društva i Saveta za bezbednost će doprineti da se ojača partnerstvo između Saveta i lokalne zajednice i obezbedi učešće većeg broja građana u aktivnostima Saveta. Do sada su u Srbiji razvijeni sledeći oblici saradnje između Vlade i civilnog društva: **sporazum (memorandum) o saradnji sa pojedinim organizacijama, učestvovanje u formulaciji lokalnih strategija i strateških dokumenata, stvaranje klastera i kontakt organizacija za sprovođenje pojedinih strategija, ugovaranje**

usluga koje pruža civilno društvo, učestvovanje u zakonodavnom postupku, Vladina kancelarija za saradnju sa civilnim društvom.⁵ Poslednja dva navedena mehanizma nisu primenljiva na lokalnom nivou i zbog toga će biti izostavljena u ovom priručniku. Navedeni mehanizmi se međusobno ne isključuju već se nadopunjuju.

- **Sporazum (memorandum) o saradnji**

Sporazum o saradnji je često prvi prvi korak ka uspostavljanju šireg institucionalnog mehanizma saradnje određene institucije sa civilnim društvom. Sporazum ne predstavlja ugovor u pravnom smislu, već je to politički dokument kojim se izražava spremnost institucije na saradnju sa civilnim društvom u određenim oblastima. Te oblasti su najčešće: razmena publikacija, sprovođenje obrazovnih ili drugih aktivnosti (seminari, treninzi, konferencije), sprovođenje određenih projektnih aktivnosti, identifikovanje socijalnih i drugih usluga za koje OCD preuzima deo odgovornosti za njihovo pružanje i sl. Postojanje sporazuma o saradnji nije garant da će saradnja zaista postojati u praksi, kao ni merilo da će ona biti uspešna.

- **Učestvovanje u formulaciji lokalnih strategija i strateških dokumenata**

Zbog poznavanja situacije na lokalnom nivou i problema specifičnih društvenih grupa, civilno društvo je često uključeno u lokalno strateško planiranje i primenu raznih programa. Civilno društvo može biti uključeno u izradu Strateškog plana za bezbednost u zajednici.

- **Klasteri i “kontakt organizacije”**

Strategija za smanjenje siromaštva, usvojena 2003. godine, trasirala je put za učešće OCD-a u strateškim procesima. Oko 250 OCD-a okupljenih u različitim grupama, u skladu sa prioritetima i ciljnim grupama, uključeno je u sprovođenje ove strategije. Svaka grupa (klaster) ima određenu kontakt organizaciju, koja je fasilitator konsultacija različitih organizacija u svojoj grupi i vladinog tima koji je zadužen za sprovođenje Strategije. Ovim je omogućena bolja i efikasnija saradnja sa državnim institucijama, pošto se sve organizacije koje su uključene u ovaj proces konsultuju kada se formulišu prioriteti. Ograničenje primene ovog mehanizma na lokalnom nivou je to što on pretpostavlja postojanje većeg broja OCD-a, što ne mora biti slučaj u konkretnoj opštini ili gradu.

- **Ugovaranje usluga koje pruža OCD**

Pravni osnov za ovu praksu nalazi se u liniji 481 budžeta Srbije koji se odnosi na finansiranje OCD-a. Ugovaranje je manje-više prisutno u raznim sektorima poput socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja, te onim za sport i omladinu, kulturu, nauku itd. Tako je, na primer, Ministarstvo omladine i sporta angažovalo OCD-e koji se bave pitanjem mladih u Srbiji, na izradi i primeni Nacionalne strategije za mlade.

Ukoliko Savet želi da naruči neku uslugu od OCD-a, ispod je navedena lista pitanja koja Savetu mogu poslužiti kao smernice za izradu konkursa radi odabira najstručnije organizacije. Lista pitanja nije konačna.

1. Koje zahteve ćete navesti u konkursu?

(npr. da li želite da organizacija sama osmisli proces prikupljanja i obrade podataka, da li ćete omogućiti korišćenje vaše baze podataka, da li će organizacija samostalno izvoditi istraživanje ili u saradnji sa vašom i drugim institucijama, da li želite da samo jedna organizacija uradi ceo posao ili želite da se različitim oblastima bavi različiti OCD, kako treba da izgleda krajnji proizvod, da li želite da prilože sva prikupljena dokumenta i podatke ili samo njihovu analizu, itd.)

2. Kako ćete identifikovati/dopreći do svih relevantnih OCD-a?

(npr. kako i gde ćete objaviti konkurs za OCD (novine, internet, različite mejling liste), da li će poziv biti javan i dostupan svima ili ćete direktno kontaktirati pojedine OCD-e, itd.)

⁵ Preuzeto iz: Golubović, D. i Anđelković, B. (2009): Institucionalni mehanizmi saradnje Vlade i civilnog društva: Uporedna iskustva i preporuke za Srbiju. Izveštaj pripremljen za Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva.

Adresar sa kontaktima relevantnih institucija i organizacija iz oblasti bezbednost

DRŽAVNE INSTITUCIJE

ZAKONODAVNA VLAST

- Narodna skupština Republike Srbije: www.parlament.gov.rs; e-mail: nsrs@parlament.rs
- Odbor za odbranu i bezbednost: www.parlament.rs/narodna-skupstina-/sastav/radna-tela/odbori.3.895.html
- Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine: www.skupstinavojvodine.gov.rs; e-mail: informacije@skupstinavojvodine.gov.rs
- Odbor za bezbednost: www.skupstinavojvodine.gov.rs/?s=odborbezbednost&mak=RadnaTela; e-mail: odborbezbednost@skupstinavojvodine.gov.rs

IZVRŠNA VLAST

- Predsednik Republike Srbije: www.predsednik.rs; e-mail: kontakt.predsednik@predsednik.rs
- Narodna kancelarija predsednika Republike: www.narodnakancelarija.rs
- Vlada Republike Srbije: www.srbija.gov.rs; e-mail: omr@srbija.gov.rs
- Kabinet predsednika Vlade i ministra finansija Mirka Cvetkovića, e-mail: predsednikvladesrbije@gov.rs
- Ministarstva:
 - Ministarstvo spoljnih poslova: www.mfa.gov.rs; e-mail: mfp@mfa.rs
 - Ministarstvo odbrane, www.mod.gov.rs, e-mail: info@mod.gov.rs
 - Vojnobezbednosna agencija: www.vba.mod.gov.rs; e-mail: vba@mod.gov.rs
 - Vojnoobaveštajna agencija: www.voa.mod.gov.rs; e-mail: office@voa.mod.gov.rs
 - Vojska Srbije: www.vs.rs
 - Načelnik Generalštaba Vojske Srbije: vojska.srbije@mod.gov.rs
 - Ministarstvo unutrašnjih poslova: www.mup.gov.rs; e-mail: info@mup.gov.rs

- Ministarstvo finansija: www.mfin.gov.rs; e-mail: press@mfin.gov.rs
- Poreska uprava: www.poreskauprava.gov.rs
- Uprava carina: www.carina.rs
- Ministarstvo pravde: www.mpravde.gov.rs; e-mail: kabinet@mpravde.gov.rs
- Uprava za izvršenje krivičnih sankcija <http://www.uiks.mpravde.gov.rs>
- Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja: www.merr.gov.rs; e-mail: press@merr.gov.rs
- Ministarstvo za infrastrukturu i energetiku: www.mi.gov.rs; e-mail: mrkonjicm@mi.gov.rs
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu: www.drzavnauprava.gov.rs; e-mail: kabinet@mduls.gov.rs
- Ministarstvo prosvete i nauke: www.mp.gov.rs; e-mail: kabinet@mp.gov.rs
- Ministarstvo omladine i sporta: www.mos.gov.rs; e-mail: office@mos.gov.rs
- Ministarstvo zdravlja: www.zdravlje.gov.rs
- Ministarstvo rada i socijalne politike: www.minrzs.gov.rs; e-mail: ministar@minrzs.gov.rs
- Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja: www.ekoplan.gov.rs; e-mail: info@ekoplan.gov.rs
- Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva: www.kultura.gov.rs; e-mail: kabinet@kultura.gov.rs
- Minsitarstvo za Kosovo i Metohiju: www.kim.gov.rs; e-mail: kabinet@kim.gov.rs
- Ministarstvo vera i dijaspore: www.mzd.gov.rs; e-mail: info@mzd.gov.rs
- Ministarstvo bez portfelja, Sulejman Ugljanin: www.komrp.gov.rs; e-mail: kabinet@mbp.gov.rs
- Uprava za javne nabavke: www.ujn.gov.rs
- Bezbednosno-informativna agencija: www.bia.gov.rs; e-mail: direktor@bia.gov.rs
- Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine: www.vojvodina.gov.rs; e-mail: psinf1@gmail.com

SUDSKA VLAST

- Ustavni sud Srbije: www.ustavni.sud.rs
- Vrhovni kasacioni sud: www.vk.sud.rs
- Prvi osnovni sud u Beogradu: www.prvisud.rs

- Viši sud u Beogradu: www.bg.vi.sud.rs; e-mail: uprava@bg.vi.sud.rs
- Apelacioni sud u Beogradu: www.bg.ap.sud.rs; e-mail: uprava@bg.ap.sud.rs
- Prekršajni sud u Beogradu: www.bg.pk.sud.rs
- Privredni apelacioni sud u Beogradu: www.pa.sud.rs; e-mail: uprava@bg.pr.sud.rs
- Viši prekršajni sud: www.bg.vp.sud.rs; e-mail: visi.prek.sud.bg@gmail.com
- Upravni sud Srbije: www.up.sud.rs; e-mail: predsednik@up.sud.rs
- Republičko javno tužilaštvo: www.rjt.gov.rs
- Tužilaštvo za ratne zločine: www.tuzilastvorz.org.rs; e-mail: office@tuzilastvorz.org.rs

NEZAVISNE DRŽAVNE INSTITUCIJE

- Zaštitnik građana Republike Srbije: www.ombudsman.rs; e-mail: zastitnik@zastitnik.rs
- Ombudsman Autonomne Pokrajine Vojvodine: ombudsmanapv.org; e-mail: office@ombudsmanapv.org
- Poverenik za zaštitu informacija od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti: www.poverenik.rs; e-mail: rodoljub.sabic@poverenik.rs
- Državna revizorska institucija: www.dri.rs; e-mail: kancelarija@dri.gov.rs
- Agencija za borbu protiv korupcije: www.acas.rs; e-mail: office@acas.rs
- Poverenik za zaštitu ravnopravnosti: www.ravnopravnost.gov.rs; e-mail: poverenik@ravnopravnost.gov.rs
- Republička izborna komisija: www.rik.parlament.gov.rs; e-mail: rik@parlament.rs

OBRAZOVNE I ISTRAŽIVAČKE INSTITUCIJE

- Fakultet bezbednosti: www.fb.bg.ac.rs; e-mail: kontakt@fb.bg.ac.rs
- Fakultet političkih nauka: www.fpn.bg.ac.rs; e-mail: fpn@fpn.bg.ac.rs
- Pravni fakultet: www.ius.bg.ac.rs; e-mail: pravni@ius.bg.ac.rs

MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE I FONDACIJE

- **Ujedinjene nacije**
 Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija: www.un.org/sc
 Visoki komesarijat za izbeglice: www.unhcr.org
 Program UN za razvoj (UNDP): www.undp.org
 Program UN za razvoj u Srbiji: www.undp.org.rs
- **Evropska unija**

„Vrata ka Evropskoj uniji“, Internet portal EU: www.europa.eu/index_en.htm

Evropska agencija za rekonstrukciju: www.ear.eu.int

Evropska komisija, Generalni direktorat za proširenje: www.ec.europa.eu/enlargement/index_en.htm

Institut EU za strateške studije: www.iss-eu.org

Sedmi okvirni program Evropske unije za pružanje podrške istraživanjima: www.cordis.europa.eu/fp7

Delegacija Evropske komisije u Republici Srbiji: www.europa.org.rs

Erasmus Mundus, program saradnje i mobilnosti u visokom obrazovanju: www.ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html

Kancelarija Tempus programa EU u Srbiji: www.europa.org.rs/code/navigate.php?Id=126

- **NATO**

NATO: www.nato.int

NATO Science for Peace, Grant Mechanisms, Notes for Applicants and Application Forms: www.nato.int/science/nato_funded_activities/grant_mechanisms.htm

- **OEBS**

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS): www.osce.org

OEBS misija u Srbiji: www.osce.org/serbia

- Balkanski fond za demokratiju (BTD): www.gmfus.org/balkantrust

- Fondacija Fridrih Nauman: www.fnst.de

- Fondacija Konrad Adenauer: www.kas-bg.org

- Friedrich Ebert Stiftung: www.fes.rs

- Globalna mreža za unapređenje reforme sektora bezbednosti (Global Facilitation Network for Security Sector Reform): www.ssrnetwork.net

- Institute for Sustainable Communities www.isc.org

- International Relations and Security Network (ISN): www.isn.ethz.ch

- Jefferson Institute www.jeffersoninst.org

- Kanadska međunarodna agencija za razvoj (CIDA): www.acdi-cida.gc.ca

- National Democratic Institute for International Affairs (NDI): www.ndi.org

- Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD): www.oecd.org

- Program britanske vlade za međunarodni razvoj (DFID): www.dfid.gov.uk

- Savet Evrope

- Švajcarska agencija za razvoj i saradnju: www.sdc.org.rs

- Švedska međunarodna agencija za razvoj i saradnju (SIDA):

- www.sida.se
- Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF): www.dcaf.ch

Organizacije civilnog društva u Srbiji koje se bave bezbednosnim temama

- **Anti Trafiking Centar:** www.atc.org.rs; e-mail: office@ats.rs
- **ASTRA (Anti Trafficking Action):** www.astra.org.rs; e-mail: sos@astra.rs
- **Atlantski savet Srbije:** www.atlanticcouncil.org.rs; e-mail: office@atlanticcouncil.rs
- **Autonomni ženski centar:** www.womenngo.org.rs; e-mail: azc@azc.org.rs
- **Beogradska podrška eksploatisanoj deci i omladini:** www.beosupport.co.rs; e-mail: beosup@eunet.rs
- **Beogradski Centar za evropske integracije:** www.becei.org; e-mail: info@becei.org
- **Beogradski Centar za ljudska prava:** www.bgcentar.org.rs; e-mail: bgcentar@bgcentar.org.rs
- **Beogradski fond za političku izuzetnost:** www.bfpe.org; e-mail: office@bfpe.org
- **Centar za bezbednosne studije:** www.cbs-css.org; e-mail: office@cbs-css.org
- **Centar za Evroatlanske studije (CEAS):** www.ceas.org; e-mail: office@ceas.org
- **Centar za istraživanje etniciteta:** www.ercbgd.org.rs; e-mail: office@ercbgd.org.rs
- **Centar za liberalno demokratske studije:** www.clds.org.rs; e-mail: e-mail:
- **Centar za mir i razvoj demokratije:** www.caa.org.rs; e-mail: caa@caa.org.rs
- **Centar za novu politiku:** www.cnps.org; e-mail: office@cnps.rs
- **Centar za praktičnu politiku:** www.policycenter.info; e-mail: office@policycenter.info
- **Centar za prava manjina:** www.mrc.org.rs; e-mail: office@mrc.org.rs
- **Centar za razvoj neprofitnog sektora:** www.crnps.org.rs; e-mail: info@crnps.org.rs
- **Centar za regionalizam:** www.centarzaregionalizam.org.rs; e-mail: centreg@nscable.net
- **Centar za traume:** www.wartrauma.org.rs; e-mail: office@wartrauma.org
- **Centar za unapređenje pravnih studija:** www.cups.org.rs; e-mail: cups@cups.rs
- **CeSID:** www.cesid.org; e-mail: cesid@cesid.rs
- **Evroatlantska inicijativa:** www.eai.org.rs
- **Evropski pokret u Srbiji:** www.emins.org; e-mail: office@emins.org
- **Evropski pokret u Srbiji, Lokalno veće u Novom Pazaru:** www.emins.org/mrezaepus/lokalna/index.htm#
- **Evropski pokret u Srbiji, Lokalno veće u Valjevu:** www.emins.org/mrezaepus/lokalna/index.htm#
- **Fond Centar za demokratiju:** www.centaronline.org; e-mail: info@centaronline.org
- **Fond za humanitarno pravo:** www.hlc.org.rs; e-mail: office@hlc-rdc.org
- **Forum NVO – Kraljevo:** www.forumnvo.org.rs; e-mail: info@forumnvo.org.rs
- **Forum za bezbednost i demokratiju:** www.fbd.org.rs; e-mail: fbd@fbd.org.rs
- **Forum za etničke odnose:** janjicd@eunet.rs; e-mail: ferbg@Eunet.rs
- **Građanske inicijative:** www.gradjanske.org; e-mail: civin@gradjanske.org
- **Grupa 484:** www.grupa484.org.rs; e-mail: office@grupa484.org.rs
- **Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji:** www.helsinki.org.rs; e-mail: office@helsinki.org
- **Inicijativa mladih za ljudska prava:** www.yihr.org; e-mail: office@yihr.org
- **ISAC fond (International Security and Affairs Centre):** www.isac-fund.org; e-mail: office@isac-fund.org
- **Komitet pravnika za ljudska prava (RSCOM):** www.rscom.org.rs; e-mail: office@yucom.org.rs
- **Ne u NATO:** www.neunato.org
- **Novosadska novinarska škola:** www.novinarska-skola.org.rs; e-mail: office@novinarska-skola.org.rs
- **NUNS:** www.nuns.org.rs; e-mail: predsednik@nuns.rs
- **Odbor za građansku inicijativu:** www.ogi.org.rs; e-mail: ogi@ogi.org.rs
- **Otvoreni univerzitet Subotica:** www.openunsubotica.co.rs; e-mail: board@openunsubotica.rs
- **TransConflict:** www.transconflict.com; e-mail: ian.bancroft@transconflict.com
- **Transparentnost Srbija:** www.transparentnost.org.rs; e-mail: ts@transparentnost.org.rs
- **Udruženje diplomaca „George C. Marshall“ koledža, ALUMNI organizacija:** www.marshallcenter.org; e-mail: sjs@marshcenter.org
- **Viktimološko društvo Srbije:** www.vds.org.rs; e-mail: vds@Eunet.rs
- **Žene u crnom:** www.zeneucrn timer.org.rs; e-mail: zeneucrn timer@gmail.com

Lista skraćenica

CIDA	Kanadska agencija za međunarodni razvoj
DFID	Britansko odeljenje za međunarodni razvoj
EU	Evropska unija
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
OCD	Organizacije civilnog društva
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
UN	Ujedinjene nacije

Literatura

- Antonijević, Zorana (2009) Organizacije civilnog društva. *Godišnjak reforme sektora bezbednosti u Srbiji*, Beograd: Centar za civilno-vojne odnose
- Atos Consulting (2007): *Sigurne zajednice u Južnoj Srbiji: Priručnik za bezbednost u zajednici*
- Conference of INGOs (2009) *Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process*, dostupno na: http://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_English_final.pdf
- Dauns, Mark (2004) Reforma policije u Srbiji, Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, dostupno na: <http://www.osce.org/sr/serbia/18311>
- Eck, C. and Eck, J. (2003) *Becoming a Problem-Solving Crime Analyst in 55 Small Steps*, London: Jill Dando Institute of Crime Science
- Fine, Lawrence G. (2009) *The SWOT Analysis: Using Your Strength to Overcome Weaknesses, Using Opportunities to Overcome Threats*, CreateSpace
- Golubović, D. i Anđelković, B. (2009): *Institucionalni mehanizmi saradnje Vlade i civilnog društva: Uporedna iskustva i preporuke za Srbiju*, Izveštaj pripremljen za Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva
- Lukšić-Orlandić, Tamara, Stanje ljudske bezbednosti u Srbiji – Izveštaj za 2005-2006. godinu, Beograd: Fond za otvoreno društvo
- Masten, Ann and Powell, J. (2003) „A resiliency framework for research, policy and practice” in *Resilience and Vulnerability: Adaptation in the Context of Childhood Adversities*, Suniya Luthar, ed. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-29
- Milosavljević, Bogoljub (2004) Ljudska prava i policija, Beograd: Centar za antiratnu akciju
- Radni tim Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za implementaciju Strategije rada policije u zajednici (2010) Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice, Saferworld i Centar za bezbednosne studije
- Stanarević, S. i Ejduš, F., urs. (2009) *Pojmovnik bezbednosne kulture*, Beograd: Centar za civilno-vojne odnose
- Stojanović, Sonja i Kesada, Ketrin. (2010) Rod i reforma sektora bezbednosti u Srbiji, Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku
- Trojanowicz, R. and Bucqueroux, B. (1990) *Community Policing: A Contemporary Perspective*, Cincinnati: Anderson Publishing
- UK Government (2008) *Code of Practice on Consultation*, dostupno na: <http://www.bis.gov.uk/files/file47158.pdf>

Impresum

Izdavač: Centar za podršku ženama iz Kikinde
Trg srpskih dobrovoljaca 28, 23 300 Kikinda

Za izdavača: Marija Srdić

Priređivač/ice: Maja Bjeloš, Zorana Brozović i Saša Đorđević

Lektura i korektura: Olivera Tomin

Grafički dizajn i prelom: studio za dizajn santa2g

Štamparija: Mira graf, Kikinda

Tiraž: 300

ISBN 978-86-87681-04-0

Kikinda, septembar 2011.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

342.721:352.075.1(497.11)(035)
351.74:352(497.11)(035)

БЈЕЛОШ, Мaja

Priručnik za rad lokalnih saveta za bezbednost / Maja
Bjeloš, Zorana Brozović, Saša Đorđević. - Kikinda : Centar
za podršku ženama, 2011 (Kikinda : Mira graf). - 48 str. :
ilustr. ; 20 x 20 cm

Tiraž 300. - Bibliografija.

ISBN 978-86-87681-04-0

1. Брозовић, Зорана 2. Ђорђевић, Саша
а) Безбедност - Локална управа - Србија - Приручници б)
Полиција - Локална управа - Србија - Приручници
COBISS.SR-ID 267422983

Nosilac projekta

Saradničke organizacije i institucije

Beogradski
centar za
bezbednosnu
politiku

NSZ
Pokrajinska služba
za zapošljavanje

Izdavanje ove publikacije omogućio je

FOND ZA OTVORENO DRUŠTVO